

CHIHUAHUAN ROTUKOHTAINEN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 3.11.2012

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 18.12.2012

Voimassa 1.1.2013-31.12.2017

Sisällysluettelo

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA.....	4
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	8
4. Rodun nykytilanne	9
4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	9
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos.....	10
4.1.2 Jalostuspohja.....	11
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa.....	14
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta.....	17
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet.....	19
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	19
4.2.2 Jakautuminen näyttely-/käyttö-/tms. -linjoihin	19
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus	19
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	19
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet	20
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen.....	20
Terveyskyselyssä ei kartoitettu esim. sisäsiisteyteen tai yksinjäämiseen liittyviä käyttäytymistietoja. Varsinkin chihuahua urokset ovat erittäin reviiritietoisia ja helposti merkkailevat ympäristöään niin kotona kuin muuallakin.	22
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta	22
4.3 Terveys ja lisääntyminen	23
4.3.1 Pevisa-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	23
4.3.2 Muut Suomessa todetut merkittävät sairaudet.....	24
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt.....	28
4.3.4 Lisääntyminen.....	29
4.3.5. Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	30
4.3.6. Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä ..	30
4.4. Ulkomuoto	32
4.4.1 Rotumääritelmä.....	32
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset	35
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	35
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	36

5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	38
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso.....	38
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen.....	39
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS.....	40
6.1 Jalostuksen tavoitteet.....	40
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille.....	41
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet.....	42
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin.....	43
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta.....	44
7. LÄHTEET.....	44
8. LIITTEET.....	45

1. YHTEENVETO

Chihuahua on ikivanha koirarotu. Chihuahuan tyyppisiä kääpiökoiria on kuvattu ympäri maailmaa jo tuhansia vuosia vanhoissa maalauksissa ja piirroksissa. Rodun varsinaisen jalostustyön suorittivat amerikkalaiset kasvattajat, jotka 1800-luvun puolivälistä alkaen toivat pieniä koiria Meksikon Chihuahuasta ja muokkasivat rodun yhtenäiseksi niin, että rotu rekisteröitiin USA:ssa 1904. USA:ssa rotu on ollut aina valtavan suosittu ja on pikkuhiljaa saanut suurta kannatusta useissa Euroopan maissa ja esim. Japanissa. Suomalainen chihuahua-kanta pohjautuu Englannista ja Ruotsista 1960-luvulla tuotuihin koiriin.

Chihuahua on varsin terve ja pitkäikäinen koirarotu. Rotumääritelmä on konstailematon, pyrkimyksenä jalostaa pieni, terverakenteinen, reipas ja älykäs koira. Rotumääritelmän kaksi ongelmakohtaa ovat pyrkimys mahdollisimman pieneen kokoon ja tulkintoja herättävä kuvaus kallon muodosta, jonka tulee olla ”apple dome”, omenan muotoinen. Kääpiömäisyys sinänsä altistaa esim. synnytysongelmille, vesipäisyydelle ja eliniän lyhenemiselle. Jalostaessamme maailman pienintä koirarotua on koon kanssa tasapainoilu jatkuvasti jalostustyössä huomioitava ”ongelma”. Kallon muoto jättää paljon varaa tulkinnoille, mutta tässäkin kohdassa rotumääritelmä ei hae liioiteltua tennispallonpyöreää kalloa, joka altistaisi esim. vesipäisyydelle. Kohtuullisuus on chihuahuankin rotumääritelmän tulkinnoissa olennaista.

Rodussa esiintyvät terveysongelmat ovat toistaiseksi pysyneet enemmän yksilöongelmina kuin koko rodun elinkelpoisuutta uhkaavina laajasti perimässä levinneinä sairauksina. Silti jatkuva varovaisuus ja huolellisuus jalostustyössä ovat tarpeen rodun terveyden vaalimiseksi. Chihuahuan tärkein tehtävä on olla seurakoira ja kumppani ihmiselle. Lemmikit ovat usein täysivaltaisia perheenjäseniä ja niiden sairaudet koetaan suurena huolenaiheena. Tästäkin syystä jalostuksessa tulee pyrkiä mahdollisimman terveisiin ja pitkäikäisiin koiriin.

Suomalainen chihuahuakasvatus on erittäin korkealaatuista. Huippukoiramme pärjäävät loistavasti näyttelykehissä maailmallakin, kanta on suhteellisen tervettä, ja kasvatus on pysynyt vastuullisissa käsissä. Suurin osa kasvattajista on pienkasvattajia ja pennut varttuvat kotioloissa. Kasvattajat myös noudattavat pääsääntöisesti hyvin Suomen Kennelliiton sääntöjä ja ohjeita sekä Chihuahua ry:n jalostuksen tavoiteohjelmassa kirjattuja periaatteita. Rotujärjestön kannalta suurin ongelma on, etteivät kasvattajat ole yhteydessä yhdistyksen jalostustoimikuntaan pentuetta suunnitellessaan. Vain prosentti syntyneistä pentueista on saanut jalostustoimikunnan suosituksen vaikka iso osa syntyneistä pentueista täyttää vaadittavat ehdot. Tässä tilanteessa jalostuksen pitkäjännitteinen ohjaaminen ei ole mahdollista ja yhdistyksen tehtäväksi onkin jäänyt tulosten kirjaaminen ja tilanteen tarkkailu jälkikäteen. Tällä hetkellä yhdistys kokee tärkeimmäksi tehtäväkseen luotettavien terveystietojen keräämisen sekä tiedotus ja

valistustyön. Lisäksi yhdistys on huolissaan rekisteröimättömien koirien kasvatuksen ja lähinnä Baltian ja muun Itä-Euroopan maista tuotujen paperittomien koirien jatkuvasta lisääntymisestä. Rodun suosion laskiessa ja pentujen kysynnän pienentyessä tällainen toiminta todennäköisesti vähenee, mutta silti pennunostajia tulee jatkuvasti valistaa ns. pimeän pennun ostamisen vaaroista.

Edelliseen jalostuksen tavoiteohjelmaan kirjatut tavoitteet ovat toteutuneet hyvin. Rotu kuuluu PEVISAan polvien osalta, ja kaikki jalostukseen käytettävät koirat ovat polvitarkastettuja. Silmä- ja sydäntarkastusten määrät ovat kasvaneet vuosittain. Lisäksi rodussa esiintyviä selkäsairauksia on kartoitettu terveystarkastuksen avulla. Vanhojen, yli 9-vuotiaiden koirien silmätarkastuksia tuetaan siten, että rotujärjestö maksaa osan tarkastuksen hinnasta. Koirien omistajille tarkoitettu terveys- ja luonnekysely on tehty vuosittain internetin välityksellä. Yhdistys tukee tutkimusta syringomyelian ja chiarin epämuodostuman esiintymisestä chihuahualla.

Ainoa edellisessä tavoiteohjelmassa mainittu asia, jota ei ole toteutettu on se, että jalostukseen suositeltaessa näyttelytulosten rinnalle otettaisiin käyttöön myös toko- ja agility-tulokset.

2. RODUN TAUSTA

Chihuahuan alkuperästä on useita eri teorioita, joista yhdenkään todenperäisyyttä ei ole pystytty vahvistamaan dokumentoidun tiedon puuttuessa. Sen on väitetty olevan alkuperältään Kiinasta, Meksikosta ja Egyptistä, josta se olisi levinnyt useiden Välimeren maiden kautta Maltalle. Jotkut uskovat sen olevan jalostettu xoloitzcuintlista, alkuperäisestä meksikolaisesta karvattomasta koirasta. Muinaisjäännökset tukevat käsitystä Maltasta tai Meksikosta alkuperäismaana. Chihuahuaa muistuttavia saviveistoksia ja kuvia, joiden aika on määritelty jopa noin 500 ja 2000 v. välille eKr., on löydetty meksikolaisista kaivauksista, mutta ne muistuttavat usein aivan yhtä paljon muita Meksikon kansallisrotuja (xolo, xoloitzcuintli) kuin chihuahuakin. Tästä yhdennäköisyydestä johtuen ei voitane koskaan varmuudella selvittää olivatko chihuahuan esi-isät todellakin maya-intiaanien (400-luvulla), tolteekkien (800-luvulla) ja atsteekkien (1300-1500 -lukuilla) korkeassa arvossa pidettyjä lemmikkejä. Hernando Cortéz hävitti atsteekkien kulttuurin 1500-luvun alkupuolella, mutta osa heistä ja heidän koiristaan säilyi. Kun amerikkalaiset löysivät rodun uudelleen 1850-luvulla Chihuahuanimisestä kylästä Meksikosta, muodostui yleiseksi käsitykseksi, että ihmeelliset pienet koirat polveutuivat atsteekkien pyhistä koirista.

Toinen teoria johtaa Maltaan saarelle. Chihuahuaa muistuttava koira löytyi muumiona 3000 vuotta vanhasta haudasta. Muumiolla oli pääläella chihuahualle tunnusomainen molera eli aukile. Maltaan väestö kasvatti näitä pieniä koiria, ja eräs noin 100 v. eKr. peräisin oleva savipatsas esittää miestä, jolla on kaksi chihuahuaa remmissä. Vähitellen nämä pienet koirat, joita aluksi kutsuttiin Maltese Terriereiksi, levisivät ympäri Eurooppaa. Tämän teorian mukaan chihuahualla olisi alkujaan eurooppalainen rotu, jonka espanjalaiset ovat levittäneet Meksikoon. Tätä teoriaa tukee se, että noin vuonna 1482 Botticelli maalasi Sikstuksen kappeliin Mooseksen elämästä kertovaan freskoon selvästi

tunnistettavan chihuahuan - siis jo kymmenen vuotta ennen Kolumbuksen retkeä uuteen maailmaan. Chihuahuan omaperäinen ulkomuoto on kerännyt ympärilleen salaperäisyyden hunnun. Sen erikoiseen olemukseen on aikojen saatossa liitetty erilaisia kertomuksia, joiden todenperäisyyttä ei ole pystytty selvittämään.

Atsteekkien aikakaudella uskottiin olevan mahdollista siirtää isännän synnit koiraan. On väitetty, että isännän kuoltua chihuahua haudattiin elävänä isäntänsä viereen tai poltettiin elävänä kuolleen isäntänsä kanssa. Chihuahuan oli tarkoitus ottaa tunnolleen isäntänsä synnit ja johtaa tämän sielu kuoleman valtakunnan läpi autuuden maahan. Uskottiin myös, että chihuahua pystyi parantamaan sairaita siirtämällä taudin toiseen ihmiseen. Chihuahuua voitiin käyttää kuin kuumavesipulloa erilaisten oireiden lievittämiseen, sen uskottiin auttavan esim. reumatismista ja astmasta kärsiviä.

Erään teorian mukaan chihuahuat olivat maakoloissa eläneitä pieniä rohkeita koiria, joista tiukan paikan tullen valmistettiin erilaisia aterioita. Jotkut Chihuahuan tasangoilla liikkuneet meksikolaiset ovat jopa väittäneet nähneensä siellä villejä chihuahualaumoja, mutta todennäköisesti he ovat kuitenkin törmänneet preeriakoiriin.

On myös väitetty, että chihuahua olisi alun perin ollut Meksikon vuorilla elävä villieläin, joka kiipeili puissa ja liikkui vain öisin. Monet chihuahuan erikoisominaisuudet tukevatkin tätä väitettä. Chihuahualle on tunnusomaista rubiinisolmukat, käyrät kynnet, suuret korvat ja litteä häntä, joita esiintyy juuri Keski- ja Etelä-Amerikan viidakoissa ja sademetsissä elävillä pikkunisäkkäillä. Tällaiset tarinat on kuitenkin syytä jättää oman arvoonsa, sillä niille ei ole olemassa mitään tieteellistä pohjaa.

Kuten yhteenvedossa todettiin, chihuahuan dokumentoitu historia alkaa n. vuoden 1900-tienoilla, jolloin Yhdysvalloissa kehitettiin Meksikosta tuoduista kääpiökoirista nykyisin tunnettu rotu. 1888 James Watson mainitaan ensimmäisenä rodun kasvattajana.

Amerikassa rekisteröitiin ensimmäinen chihuahua vuonna 1904 ja se oli nimeltään Midget. Amerikan Chihuahuan club perustettiin 1923. Englannissa ensimmäinen chihuahua rekisteröitiin 1907 ja Meksikossa ensimmäinen chihuahua rekisteröitiin vasta 1934. Rodulle annettiin nimi Meksikon pohjoisen maakunnan Chihuahuan mukaan. Lyhyt- ja pitkäkarvaiset chihuahuat rekisteröitiin aina 1940-luvulle asti siten, että karvanlaatuja ei eritelty, joten niiden esiintyvyydestä ei ole tarkkaa tietoa, eikä tiedetä varmasti, onko Meksikosta tuoduissa alkuperäisissä koirissa ollut myös pitkäkarvaisia yksilöitä. Ilmeisesti rodun kehittämisessä on käytetty Meksikosta tuotujen kääpiökoirien lisäksi mahdollisesti kääpiöpystykorvia ja muita kääpiörotuja, jolloin on saatu kehitettyä pitkäkarvainen chihuahua. Lyhyt- ja pitkäkarvaiset chihuahuat rekisteröitiin aina 1940-luvulle asti siten, että karvanlaatuja ei eritelty, joten niiden esiintyvyydestä ei ole tarkkaa tietoa, eikä tiedetä varmasti, onko Meksikosta tuoduissa alkuperäisissä koirissa ollut myös pitkäkarvaisia yksilöitä.

Nykyinen käyttötarkoitus

Chihuahuan-rotut kuuluvat FCI:n roturyhmään nro 9. Rotujen käyttötarkoitus on olla seurakoirina.

Kanta muissa maissa

Loppujen lopuksi ei ole suurtakaan merkitystä sillä, onko chihuahua alun perin meksikolainen rotu vai espanjalaisten sinne viemä. Chihuahuarotua sellaisena kuin sen nykyisin tunnemme, voitaisiin melkein väittää amerikkalaiseksi roduksi. Amerikkalaiset "löysivät uudelleen" chihuahuarodun n. 1850 Meksikon, Arizonan ja Teksasin rajaseuduilta ja ryhtyivät kehittämään sitä edelleen. Koska rotua hankittiin paljon Meksikon Chihuahuasta, rotu nimettiin sen mukaan.

Amerikkalainen James Watson toi USA:aan useita yksilöitä vuodesta 1888 alkaen ja teki rotua tunnetuksi mm. lehtikirjoituksillaan. Ensimmäinen chihuahua rekisteröitiin USA:ssa vuonna 1904, ja 1947 niitä oli jo rekisteröity 40.526 kappaletta. Chihuahua kipusi pian kymmenen suosituimman rodun listalle Yhdysvalloissa. The Chihuahua Club of America perustettiin vuonna 1923. Ensimmäinen vain chihuahuoille järjestetty erikoisnäyttely USA:ssa oli vuonna 1946. Siihen osallistui 71 chihuahuua. Meksikossa ensimmäinen chihuahua rekisteröitiin 1934.

Euroopassa rodun suosio on kasvanut paljon hitaammin eikä koskaan niin suureksi kuin Yhdysvalloissa. Englannissa ensimmäinen chihuahua rekisteröitiin v. 1907 ja Ruotsiin ensimmäiset chihuahuat saapuivat 1950-luvulla. Eurooppalaiset chihuahuat polveutuvat pääosin englantilaisista koirista. Viime vuosina Yhdysvalloista on tuotu jonkun verran yksilöitä Eurooppaan. Näitä lukuun ottamatta miltei kaikkien koirien sukulinjoista löytyy muutaman englantilaisen kennelin siitoskoiria.

Rekisteröinneiltään suurilukuisissa maissa kuten USA, Englanti ja eräät Keski- ja Etelä-Euroopan maat, on runsaasti eri sukulinjoja, joten jalostuksellisten pullonkaulojen esiintyminen ei ole todennäköistä. Suomeen on tuotu eri sukuisia koiria edellä mainituista maista. Näillä tuonneilla pyrimme laajentamaan rodun geneettistä materiaalia.

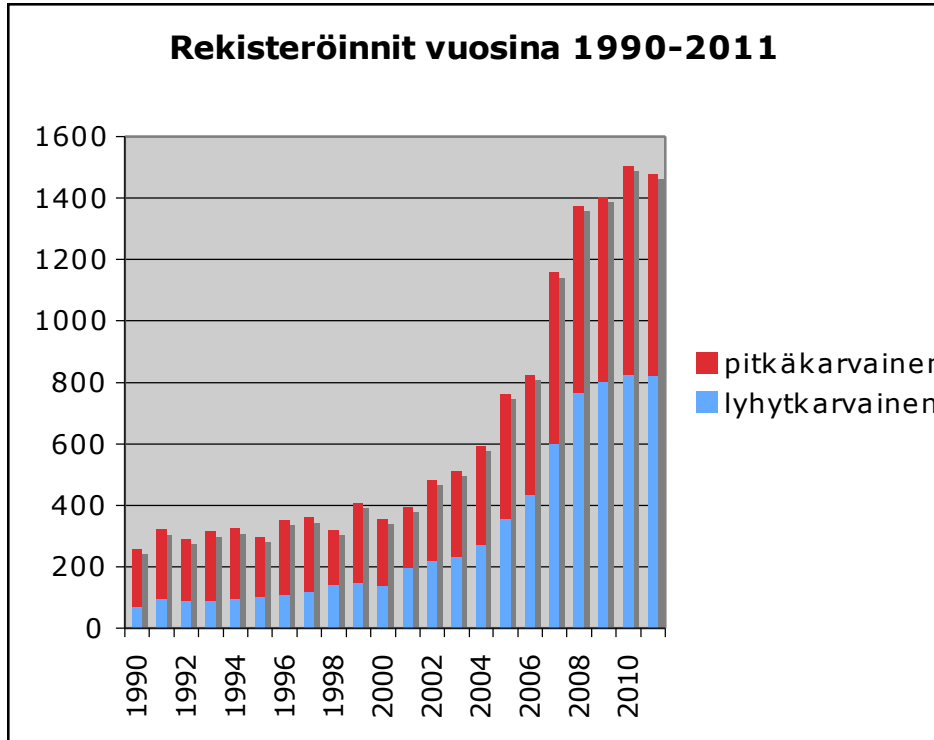
Suomen kanta

Chihuahuarodusta on kaksi muunnosta, lyhyt- ja pitkäkarvainen. Suomeen chihuahuat tulivat vasta 1964, jolloin Ruotsista tuotiin kaksi lyhytkarvaista chihuahuua, Chippets Tizoc Mio ja Chippets Urbana Mia. Ensimmäinen pitkäkarvainen chihuahua, Dekobras Harvest Gold, tuli Suomeen Englannista vuonna 1968. Rotu kasvoi vuoteen 1970 asti hyvin hitaasti vuotuisten rekisteröintien ollessa alle 10 kpl. Vuoteen 1976 saakka lyhyt- ja pitkäkarvaiset rekisteröitiin yhdessä. Vaikka lyhytkarvaista chihuahuua pidetään rodun alkuperäismuotona, on pitkäkarvainen ollut suosituimpi.

Muunnosten levinneisyyttä Suomessa kuvaavat seuraavat rekisteröintiluvut:

vuosi	lk	pk	yht.
1963			6
1964			4
1965			1
1966			6

1967			8
1968			8
1969			9
1970			3
1971			16
1972			33
1973			46
1974			77
1975			95
1976			88
1977	40	76	116
1978	24	59	83
1979	38	55	93
1980	35	38	73
1981	37	77	114
1982	35	82	117
1983	54	73	127
1984	60	85	145
1985	69	89	158
1986	56	114	170
1987	71	144	215
1988	71	144	215
1989	82	169	251
1990	71	186	257
1991	96	224	320
1992	88	202	290
1993	90	225	315
1994	95	229	324
1995	101	195	296
1996	111	241	352
1997	118	242	360
1998	139	180	319
1999	146	259	405
2000	138	215	353
2001	195	198	393
2002	218	262	480
2003	234	278	512
2004	270	320	590
2005	356	405	761
2006	432	390	822
2007	600	556	1156
2008	767	607	1374
2009	802	600	1402
2010	826	678	1504
2011	822	657	1479

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

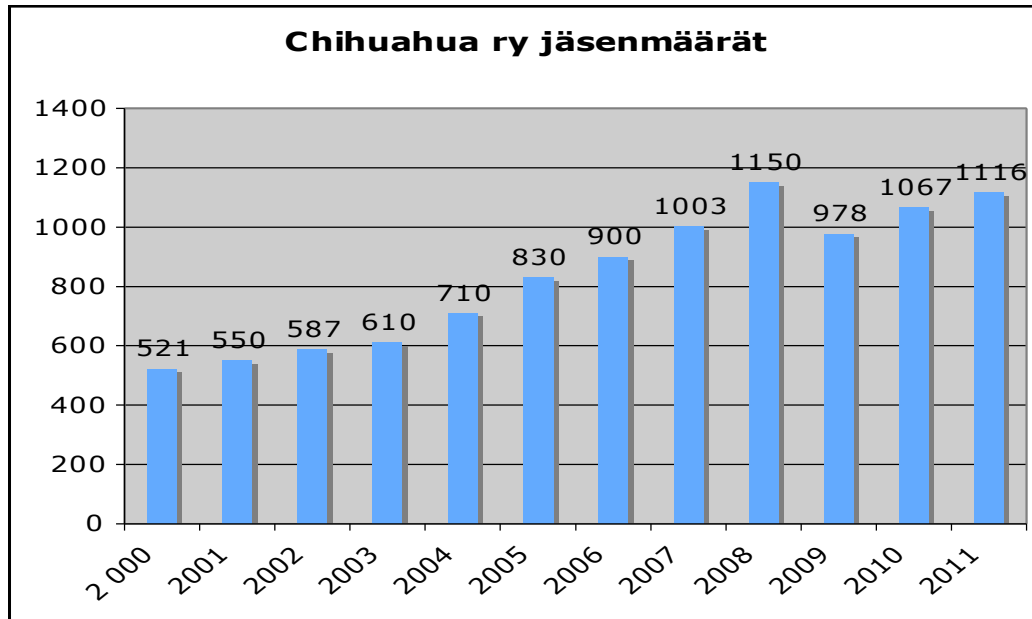
Chihuahuaharrastajat järjestäytyivät Suomen Seura- ja Kääpiökoirayhdistyksen alajaostoksi vuonna 1974. Kun rotujärjestö jaettiin kahtia vuonna 1987, aiemmin rekisteröitynyt Chihuahua ry siirtyi Suomen Kääpiökoirayhdistys-Finlands Dvärghundsförening r.y.:n jäsenyhdistykseksi ja toimi rotua harrastavana yhdistyksenä. Chihuahua ry:stä tuli itsenäinen rotujärjestö vuonna 2007.

Chihuahua ry:n jalostustoimikuntaa johtaa puheenjohtaja, jonka valitsee yhdistyksen hallitus. Toimikuntaan kuuluu sihteerin lisäksi tarvittava määrä jäseniä. Jalostustoimikunta toimii hallituksen valitsemana hoitaen rotujärjestön jalostustoimikunnalle kuuluvia tehtäviä. Jalostustoimikunnan ohjesääntö liitteenä (liite 4). Yhdistyksen organisaatiokaavio liitteenä (liite 3).

Chihuahua ry:n jäsenmäärät ovat kasvaneet tasaisesti rekisteröintien kasvaessa. Jäsenmäärät vuosina 2000 - 2011 olivat seuraavat:

Vuosi	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Jäseniä	521	550	587	610	710	830	900	1003	1150	978	1067	1116

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja

Yleistä

MMT Katariina Mäki 14.12.2011

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geeniversioiden (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät geeniversionsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä geeniversiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä geeniversiota ole.

Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään puolet syntyvistä koirista, tai pentuekoko huomioiden se rodun osuus, joka saadaan jakamalla luku 2 rodun keskimääräisellä

pentuekoolla. Jos rodun pentuekoko on vaikkapa 5, jalostukseen tulisi käyttää 40 % rodun koirista.

Monimuotoisuutta turvaava rajoitus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa 5 % ja suurilukuisissa 2-3 % suhteessa rodun neljän vuoden rekisteröinteihin. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana keskimäärin 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Yhdessäkään rodussa ei yhdellä yksilöllä saisi olla enempää kuin 100 jälkeläistä. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % suhteessa neljän vuoden rekisteröinteihin.

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Vuositolasto – rekisteröinnit

Vuositolasto - rekisteröinnit	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Pennut (kotimaiset)	1386	1440	1321	1180	1121	797	747	614	462	454
Tuonnit	54	89	86	108	103	121	85	44	35	25
Rekisteröinnit yht.	1440	1529	1407	1288	1224	918	832	658	497	479
Pentueet	470	497	452	418	387	296	275	210	171	171
Pentuekoko	2,9	2,9	2,9	2,8	2,9	2,7	2,7	2,9	2,7	2,7
Kasvattajat	235	248	221	200	183	151	121	99	80	83
Jalostukseen käytetyt eri urokset										
- kaikki	210	200	186	167	146	128	110	103	90	82
- kotimaiset	133	127	117	113	105	100	81	78	70	64
- tuonnit	59	63	59	47	35	24	25	22	15	15
- ulkomaiset	18	10	10	7	6	4	4	3	5	3
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3 v 5 kk	3 v 10 kk	3 v 8 kk	3 v 7 kk	3 v 7 kk	3 v 7 kk	3 v 4 kk	3 v 7 kk	3 v 6 kk	3 v 8 kk
Jalostukseen käytetyt eri nartut										
- kaikki	454	471	443	409	385	291	273	209	171	171
- kotimaiset	375	386	355	329	319	259	245	194	160	159
- tuonnit	79	85	88	80	66	32	28	15	11	12
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3 v	3 v	2 v 10 kk	3 v	3 v	3 v 2 kk	3 v 3 kk	2 v 10 kk	3 v 3 kk	3 v 2 kk
Isoisät	329	311	295	267	237	204	177	152	135	127
Isoäidit	507	495	470	413	372	301	267	235	191	186
Sukusiitosprosentti	1,72 %	1,82 %	1,98 %	1,84 %	2,30 %	3,47 %	2,70 %	2,78 %	3,11 %	3,21 %

Tilastoista huomataan, että jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen suhdeluku on huono ja monella koiralla on aivan liikaa jälkeläisiä, kun tarkastellaan yhden sukupolven ajalta (4 vuotta). Kasvattajia on pyritty valistamaan asiasta yhdistyksen järjestämällä kasvattaja/harrastajapäivillä.

Sukusiitos

MMT Katariina Mäki 14.12.2011

Sukusiitoksessa uros ja narttu ovat toisilleen läheisempää sukua kuin serkukset. Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitettykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu tismalleen saman taustainfon perusteella. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %.

4.1.2 Jalostuspohja

Jalostuspohja per sukupolvi

Vuositalasto - jalostuspohja										
	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Per vuosi										
- pentueet	470	497	452	418	387	296	275	210	171	171
- jalostukseen käytetyt eri urokset	210	200	186	167	146	128	110	103	90	82
- **jalostukseen käytetyt eri nartut**	454	471	443	409	385	291	273	209	171	171
- isät/emät	0,46	0,42	0,42	0,41	0,38	0,44	0,4	0,49	0,53	0,48
- tehollinen populaatio	436 (46%)	433 (44%)	404 (45%)	368 (44%)	332 (43%)	272 (46%)	244 (44%)	207 (49%)	175 (51%)	167 (49%)
- uroksista käytetty jalostukseen	2 %	8 %	8 %	11 %	11 %	12 %	13 %	12 %	17 %	16 %
- **nartuista käytetty jalostukseen**	4 %	14 %	29 %	35 %	41 %	39 %	41 %	40 %	45 %	43 %
Per sukupolvi (4 vuotta)										
- pentueet	1837	1754	1553	1376	1168	952	827	705	637	599
- jalostukseen käytetyt eri urokset	420	373	341	298	266	247	221	211	182	170
- jalostukseen käytetyt eri nartut	1124	1057	948	832	704	571	513	446	397	389
- isät/emät	0,37	0,35	0,36	0,36	0,38	0,43	0,43	0,47	0,46	0,44
- tehollinen populaatio	961 (26%)	875 (25%)	793 (26%)	694 (25%)	606 (26%)	530 (28%)	475 (29%)	434 (31%)	380 (30%)	363 (30%)
- uroksista käytetty jalostukseen	7 %	9 %	10 %	11 %	12 %	13 %	14 %	15 %	16 %	16 %
- **nartuista käytetty jalostukseen**	20 %	29 %	35 %	38 %	40 %	41 %	42 %	41 %	41 %	41 %

Tehollinen populaatiokoko MMT Katariina Mäki

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun [perinnöllisestä monimuotoisuudesta](#). Rodun monimuotoisuutta voidaan arvioida myös molekyyligeneettisesti, esimerkiksi immuunijärjestelmää säätelevien DLA-haplotyyppien lukumäärän ja heterotsygotian perusteella.

Tehollinen koko kertoo kuinka monen yksilön geeniversioita tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun perinnöllinen vaihtelu koostuu 50 eri koiran geeniversioista. Mitä pienempi tehollinen koko, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa, ja sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Tehollinen koko arvioidaan aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla neljä ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enimmillään neljä kertaa jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä. Paras tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen

kasvunopeuteen. Jos aineisto ei ole sukupuultaan tarpeeksi täydellinen, voidaan käyttää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentaa, joka on käytössä myös Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Koiranetissä. Tämä antaa kuitenkin tehollisesta koosta suuren yliarvion, koska siinä oletetaan, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät.

Jos sukusiitosasteen kasvunopeuteen perustuva tehollinen koko on alle 50 - 100, rodusta häviää geeniversioita niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta. Silloin on keskityttävä säilyttämään mahdollisimman monen yksilön geenejä käyttämällä niitä kertaalleen jalostukseen. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahamme ”uutta verta”. Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan.

Viimeisen 15 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 15 urosta

		Tilastointiaikana				**Toisessa polvessa**		Yhteensä	
	Uros	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat. %	Pentueita	Pentuja	Pentueet	Pentuja
1	lk CRAWFORD DRESSED TOPARTY, s. 2000 Misty Meadow's Dressedtodance x Crawford Sweet Dream	74	195	1,72 %	2 %	186	447	75	196
2	lk SUVIKASTEEN ROCKY, s. 2001 Murmur Supernova x Suvikasteen Rockabill Donna	45	130	1,15 %	3 %	72	183	45	130
3	pk DAXY MOLODEZ (D), s. 1997 Grafenhorst's Americ Playboy x Prima Molodez	54	129	1,14 %	4 %	130	352	54	129
4	lk TUHKIMON CAPPUCINO, s. 2001 Ballybroke Miles Lad x Tuhkimon Lilliputti	40	119	1,05 %	5 %	57	177	40	119
5	lk SUVIKASTEEN CABALLERO, s. 2003 Allan x Suvikasteen Marilyn	41	117	1,03 %	6 %	42	111	41	117
6	pk CRAWFORD DEVIL'S DANCE, s. 2003 Daxy Molodez x Crawford Sweet Dream	36	117	1,03 %	7 %	52	137	36	117
7	pk PÄHKINÄN SULTAN DE REVES, s. 2002 Rozovy Agat Ain Cappuccino Melange x Pähkinän J'Suis Revenu	37	110	0,97 %	8 %	56	163	38	111
8	lk NIKOLI'S COCO JAMBOO, s. 1996 Copymear Jazzman x Nikoli's Lady In Waiting	35	108	0,95 %	9 %	66	157	35	108
9	lk SWEET INDEED BLACKBERRY (It), s. 2006 Misty Meadow's Callmelucky x Misty Meadow's Whiterose	36	107	0,95 %	10 %	22	54	37	111
10	pk MISTY MEADOW'S TIZIANO (It), s. 2006 Misty Meadow's Maxspeed x Bramerita Tia	31	99	0,87 %	11 %	42	128	32	104
11	lk SVENTRA APOLLO (Gb), s. 2005 Sventra Troubadour x Sventra Chanteuse	39	94	0,83 %	12 %	52	131	39	94
12	lk SUVIKASTEEN SHAPIROS, s. 2005 Suvikasteen Matador x Suvikasteen Sara	26	91	0,80 %	13 %	22	69	29	101
13	lk TUHKIMON PENNITÖNUNEKSIÄ, s. 2005 Pumuki de Arlejo x Tickawis Sea Pearl	29	91	0,80 %	13 %	46	124	29	91
14	lk MURMUR SUPERNOVA, s. 1999 Murmur Cosmic McShane x Murmur Mata Hari	26	91	0,80 %	14 %	106	307	26	91
15	lk GOLDEN LILY'S YOUNG REBEL, s. 2005 Keenaughts Rickee Robin x Golden Lily's Royal Nikolis	31	90	0,79 %	15 %	29	82	31	90

Tilastointiajankohtana käytettiin 95:ä eri urosta tuottamaan 50 % ajankohtana syntyneistä pennuista.

Viimeisen 15 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 15 narttua

		Tilastointiaikana	**Toisessa polvessa**	Yhteensä
--	--	-----------------------	-----------------------	----------

		Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueet	Pentuja
	Narttu							
1	lk SUVIKASTEEN ROCKABILL DONNA, s. 1999 Murmur Rockabillrubble x Suvikasteen Pippuri	7	30	0,26 %	76	220	7	30
2	pk MISASTAN BETTY BOOP, s. 1996 Misastan Apricot Andy x Misty Meadow's Roxette	7	28	0,25 %	13	35	7	28
3	lk, SHAH ARPILIN SHAGANE (Ru), s. 2002 Edvig x Shah Arpilin Paola	5	27	0,24 %	29	99	5	27
4	lk NELLI, s. 2003 He-Man's Fonzie x Black Hope Butterfly	5	27	0,24 %	8	30	5	27
5	lk MOKKASIININ METIS, s. 2005 Tuhkimon Jalo x Grewette's Baby Blues	4	27	0,24 %	16	48	4	27
6	lk SUVIKASTEEN PIPPURI, s. 1997 Misty Meadow's Peter Piper x Suvikasteen Mesimarja	6	26	0,23 %	50	148	6	26
7	lk SHAH MEHIKO LAIF NIKOLETTA (Ru), s. 2006 Shah Mehiko Laif Alibaba x Rozalika	4	26	0,23 %	3	16	4	26
8	pk NIKOLI'S WHITE CLOUD, s. 2000 Hurd's Red Cloud'N'Smoke x Nikoli's Viva la Diva	5	25	0,22 %	11	33	5	25
9	lk STARSHIP'S CHUKI, s. 2001 Ykkösturva Ihana Iiro x Karlux Pinupqueen	6	24	0,21 %	12	36	6	24
10	pk, GREWETTE'S BABY BLUES, s. 1999 Blaeberry Total Total x Tarrantin Casilda	5	24	0,21 %	12	53	5	24
11	pk STRASSENKIND ENRIKA (D), synt. 1996 Quadro El Sombrero x Jafodie's Chantal	6	24	0,21 %	17	41	6	24
12	pk ARNICA MONTANA ELIZA DOOLITTLE, s. 2004 Mar-Rich's All My X's-L x Murmur Flamenco Dancer	5	24	0,21 %	15	38	5	24
13	lk NORDIC FLAMINSTAR BLUE ANGEL, s. 2007 Pähkinän Sing Bob Merley x Pähkinän Mersun Mustikka	5	24	0,21 %	1	5	5	24
14	lk BLUEBIRD, s. 2002 Pochito's Vivo x Pochito's Seniorita	4	23	0,20 %	13	43	4	23
15	pk SUVIKASTEEN BB, s. 2002 Barone Rosso di Rio Galeria x Suvikasteen Carolina	5	23	0,20 %	13	43	5	23

Koirien karvanlaatu on merkitty nimen eteen, ja tuontikoirien syntymämaat on merkitty sulkuihin. Suomessa lyhyt- ja pitkäkarvaisen muunnoksen risteyttäminen on sallittua ilman mitään rajoituksia, ja sitä käytetään erittäin runsaasti. Siksi molemmat karvanlaadut on koottu samoihin tilastoihin tässä tavoiteohjelmassa.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Tärkeimpiä rodun kasvatusmaita ovat Yhdysvallat ja Iso-Britannia. Lisäksi seuraavassa käydään lyhyesti läpi Suomen kasvattajien tärkeimpien yhteistyökumppanimaiden kasvatusmääriä ja yleistilannetta rodun kasvatuksessa.

Amerikan kennelklubi AKC rekisteröi vuonna 2004 yli 24.000 ja vuonna 2006 yli 22.000 chihuahuaa. AKC ei ole tilastoinut lyhyt- ja pitkäkarvaista chihuahuaa erikseen eikä julkaise enää rotujen tarkkoja rekisteröintilukuja, mutta suosituimpien rotujen listalla chihuahua on sijoittunut seuraavasti:

2001	2006	2010	2011
9.	11.	13.	14.

Rodun suosio on hienoisessa laskussa ja rekisteröidyistä koirista melko iso osa on ns. pet –yksilöitä, joita kasvatetaan vain lemmikeiksi eli niiden ei ole tarkoituskaan menestyä näyttelyissä. Tästä johtuen ne eivät vastaa rotumääritelmän vaatimuksia tyyppinsä puolesta. USA:ssa monet kasvattajat tavoittelevat myös erikoisuuksia, kuten hyvin pientä ns. tea cup –kokoa tai erikoisia värejä. Kaikkia puhdasrotuisiksi mainostettuja

chihuahuoita ei myöskään rekisteröidä AKC:n rekisteriin, vaan ne voivat saada jonkun muun kennelyhdistyksen rekisterikirjan. Näitä koiria ei voida rekisteröidä Suomessa, vaikka niitä on tänne joitakin tiettävästi tuotukin.

Suomalaiset kasvattajat ovat tehneet yhteistyötä lähinnä AKC:n rekisteröityjä näyttelykoiria (show quality) kasvattavien kasvattajien kanssa, ja viime vuosina Suomeen on saatu uutta geenipohjaa useista kenneleistä USA:sta.

Rodun kotimaassa Meksikossa kasvatustyö kehittyy voimakkaasti. Yhteistyötä tehdään maailmanlaajuisesti ja Meksikoon on viety koiria USA:n lisäksi esim. Iso-Britanniasta ja Italiasta. Toisaalta Meksikosta on tuotu koiria esim. Suomeen.

Isossa-Britanniassa chihuahua kuuluu suosituimpiin kääpiokoiriin, esim. useimpiin sertifikaattinäyttelyihin ilmoitetaan 70 - 150 koiraa.

Englannin kennelklubin rekisteröintilukuja eri vuosilta:

	2004	2006	2007	2011
lk	542	876	1143	3319
pk	1035	1446	1728	2802

Lyhytkarvaiset chihuahuat ovat ohittaneet suosiossa pitkäkarvaisen muunnoksen, mutta molempien suosio on ollut erittäin voimakkaassa kasvussa.

Rodun asiantuntijoiden mukaan näyttelyissä esitettävät koirat ovat yleensä hyvin korkeatasoisia. Suomen ja hyvin monen muunkin maan chihuahuakasvatus pohjautuu vahvasti englantilaisiin koiriin, sillä hyvin monissa linjoissa on taustalla englantilaisia koiria. Rajojen vähitellen avautuessa myös englantilaiset kasvattajat ovat lisääntyvässä määrin alkaneet etsiä jalostusmateriaalia muista maista. Iso-Britanniassa rodun lyhyt- ja pitkäkarvaista muunnosta ei saa risteyttää keskenään, mutta väistynyt pitkäkarvaisuuden aiheuttava geeni on kuitenkin säilynyt myös lyhytkarvaisissa linjoissa, ja lyhytkarvaisista vanhemmista syntyneet pitkäkarvaiset pennut on mahdollista myös rekisteröidä.

Saksan kennelliiton (VDH) rekisteröintilukuja:

2002	2004	2006	2008	2010
821	692	899	881	941

Saksassa rekisteröintiä rajoittaa mm. se, että vanhempien tulee täyttää melko tiukat ehdot, jotta niitä voitaisiin käyttää jalostukseen ja lisäksi pentue tarkistetaan ennen rekisteröintiä ns. kenneltarkastajan toimesta. Saksassa toimii kolme virallista rotuyhdistystä, joiden jäseninä olevien kasvattajien koirat rekisteröidään VDH-rekisteriin. Lisäksi on oletettavaa, että koiria rekisteröidään jonkin verran epävirallisiin rekistereihin, joiden toiminta ei ole FCI:n alaista. Saksasta on tuotu joitakin koiria Suomeen ja vastaavasti joitakin koiria on viety Suomesta Saksaan.

Italian kennelliiton (E.N.C.I) rekisteröintilukuja:

2007	2008	2009	2010	2011
1418	1388	2000	2644	3452

Italia on tällä hetkellä yksi voimakkaimmin kehittyvistä maista chihuahuan kasvatuksessa, ja suomalaiset kasvattajat tekevät paljon yhteistyötä useiden italialaisten kasvattajien kanssa. Italiasta on tuotu runsaasti siitoskoiria Suomeen ja toisaalta Suomesta on viety useita koiria Italiaan.

Rodun suosio on voimakkaassa kasvussa myös Ranskassa, jossa ylitettiin 1000:n rekisteröinnin määrä vuonna 2009.

Rodun kysyntä on kasvussa kaikkialla monien julkisuuden henkilöiden hankittua chihuahuan lemmikikseen, ja varsinkin entisissä itäblokin maissa, kuten Unkarissa ja Tsekin tasavallassa on alettu kasvattaa runsaasti kääpiökoiria, koska niiden myyminen on helppoa. Näitä koiria on myös tuotu Suomeen, mutta osa niistä on välitetty tänne vain myytäväksi lemmikeiksi, joten niillä ei ole rekisteröintipapereita.

Lähialueet:

Ruotsin kennelliiton rekisteröintilukuja:

	2004	2010	2011
lk	421	1223	1168
pk	359	1149	1170

Mikäli muunnoksia ei tilastoitaisi erikseen, chihuahua olisi ollut Ruotsin suosituin koirarotu vuonna 2011.

Viime vuosina Ruotsissa on alettu panostaa koirien terveystarkastuksiin ja mm. polvitarkastukset ovat selvästi lisääntyneet. Kasvattajia on runsaasti ja kansainvälistä yhteistyötä tehdään paljon. Runsaan pentukysynnän vuoksi Ruotsissa esiintyy jonkin verran samoja ongelmia kuin Suomessakin, eli rekisteröimättömien koirien tuontia ja jopa salakuljetusta.

Tanskassa kasvatustoiminta on melko vähäistä ja pennun tilaajat joutuvat jonottamaan pitkäänkin ennen kuin saavat haluamansa pennun. Norjassa rotu on sen sijaan kasvattanut suosiotaan ja koirien laatu on myös erittäin korkeatasoista.

Rodun kasvatustoiminta, kuten kenneltoiminta yleensä, elää tällä hetkellä Venäjällä ja Baltian maissa hyvin voimakasta kehitysvaihetta.

Viron kennelliiton rekisteröintilukuja:

	2007	2008	2009	2010	2011
lk	35	63	81	99	146

pk	65	84	157	145	175
----	----	----	-----	-----	-----

Kasvatustyö perustuu esim. saksalaisiin, suomalaisiin, brittiläisiin sekä yhdysvaltalaisiin koiriin. Parhaat Venäjällä ja Baltian maissa kasvatetut koirat voivat nykyisin menestyä näyttelyissä missä tahansa, ja esim. Suomeen on tuotu erittäin tasokkaita yksilöitä. Valitettavasti näissä maissa kasvatetaan myös tyypiltään virheellisiä sekä myös rekisteröimättömiä koiria, joita on tuotu viime vuosina Suomeen melko paljon. Tämä suunnittelematon tuonti, joka on lähinnä pentujen välitystä myytäväksi, näkyy selkeästi Suomessa rekisteröityjen tuontikoirien määrissä. Rodun suosion laskiessa tällainen toiminta tulee todennäköisesti vähenemään.

Australian kennelliiton rekisteröintilukuja

	2004	2006	2008	2010	2011
lk	495	564	767	778	812
pk	614	592	750	690	697

Rodun suosio on säilynyt 2000-luvulla tasaisena, mutta on lievästi vähentynyt 1990-luvun parhaista vuosista. Vuonna 1994 rekisteröitiin 1274 pitkäkarvaista ja 871 lyhytkarvaista.

Rodun suosio on kaupungistumisen vuoksi voimakkaassa kasvussa Kaukoidän teollistuneissa maissa. Esim. Japaniin on viety useita koiria Euroopasta ja myös Suomesta ja toisaalta Japanista on sekä ostettu että tuotu siitoslajinaan koiria. Oletettavissa on, että kenneltoiminnan kehittyessä myös chihuahuan suosio edelleen kasvaa, koska chihuahua sopeutuu elämään myös ahtaissa kaupunkioiloissa. Esimerkkinä mainittakoon, että chihuahua on ollut v. 2010 ja 2011 Philippiinien toiseksi suosituin koirarotu. Suosituin oli shih tzu ja kolmanneksi ylsi pomeranian.

Chihuahuan levinneisyyttä muualla maailmassa kuvaavat rekisteröintiluvut ja tiedot on saatu kyseisten maiden rotujärjestöiltä. Rodun päätyminen muotiroduksi koko maailmassa, ja tästä johtuva rekisteröimättömien tai ns. pet-linjaisten koirien kasvatuksen lisääntyminen on kaikkien vastuuntuntoisten kasvattajien maailmanlaajuinen huoli.

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Mikäli chihuahuan lyhyt- ja pitkäkarvaiset muunnokset tilastoitaisiin Suomessa yhtenä rotuna, rotu ylittäisi selkeästi kymmenen suosituimman rodun joukkoon. Rekisteröintimäärät kasvoivat melko nopeasti 2000-luvun ensimmäisinä vuosina ja tuhannen yksilön raja ylitettiin 2007. Vuonna 2010 ylitettiin jo 1500 rekisteröidyn koiran raja, mutta rekisteröintien lisääntyminen taittui v. 2011. Tähän voi osaltaan vaikuttaa se, että rekisteröimättömien koirien kasvatusta ja etenkin tuonti ovat valitettavasti lisääntyneet Suomessa muutamien viime vuosien aikana, mutta myös pentujen kysyntä on vähentynyt jonkin verran parin - kolmen viime vuoden aikana.

Rekisteröinneiltään suurilukuisissa maissa kuten USA, Englanti ja joissakin Keski- ja

Etelä-Euroopan maissa, on runsaasti eri sukulinjoja, joten jalostuksellisten pullonkaulojen esiintyminen ei ole todennäköistä. Suomeen on tuotu eri sukuisia koiria edellä mainituista maista. Lisäksi suomalaiset kasvattajat ovat tuoneet erilinjaisia uroksia siitoslanaan mm. Kaukoidästä ja vastaavasti Suomessa asuvia uroksia on vierailut monissa eri maissa. Näillä tuonneilla ja vienneillä pystymme entisestään laajentamaan rodun geneettistä materiaalia.

Keskimääräinen jalostuksen käyttöikä on säilynyt tilastointiaikana lähes samana sekä uroksilla että nartuilla. Narttujen keskimääräistä ikää on hyvin vaikeaa nostaa, sillä kääpiörotuista narttua on käytettävä jalostukseen melko nuorena, jotta synnytykset eivät vaikeutuisi liikaa. Sen sijaan urosten keskimääräistä ikää voitaisiin jonkin verran nostaa terveydelliset näkökohdat huomioiden. Näin voitaisiin tutkia kattavammin koirien silmiä, sydämiä sekä neurologista terveyttä ennen jalostuskäyttöä.

Aikaisemmin esitetyissä taulukoissa on käytetty Koiranetin tietoja, joten sukusiitosaste on laskettu osin puutteellisilla sukupolvitiedoilla, josta johtuen se on aliarvio todellisesta tilanteesta. Sukusiitosaste on kuitenkin laskenut koko 2000-luvun ajan ja se on hyvin alhainen. Tehollisen koon arvioinnissa on käytetty Koiranetin tietoja, joten luku on yliarvio todellisesta tilanteesta johtuen siitä, että kaavassa ei pystytä huomioimaan jalostuskoirien epätasaisia jälkeläismääriä eikä keskinäisiä sukulaisuuksia.

Sekä jalostukseen käytettyjen urosten että narttujen osuus koko kannasta on selvästi laskenut, mikä todennäköisesti johtuu siitä, että suurin osa syntyvistä pennuista myydään tavallisiin perheisiin lemmikeiksi, jolloin niiden jalostuskäyttöä ei yleensä edes harkita. Viimeisten viiden vuoden aikana rekisteröintimäärät ovat lähes kaksinkertaistuneet, mutta samanaikaisesti pentuja rekisteröineiden kasvattajien määrä on kasvanut vain noin viidenneksellä. Yleensä kasvattajat käyttävät sekä uroksia että narttuja jalostukseen jo alle 2-vuotiaana, sillä varsinkin narttujen osalta korkeampi ikä voi altistaa synnytysongelmille, joten osuuden laskua ei voida selittää sillä, että viimeisimpinä vuosina syntyneitä koiria ei olisi vielä ehditty käyttää jalostukseen.

Koska chihuahua-urokset saattavat olla jalostuskäytössä jopa yli kymmenen vuotta, esitetyssä tilastossa on otettu huomioon pitkä aikaväli eli 15 vuotta. Tiettyjä uroksia on tänä aikana käytetty jalostukseen erittäin runsaasti, mikä on johtanut siihen, että jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen suhdeluku on valitettavan huono. Useilla uroksilla on erittäin runsaasti jälkeläisiä, mutta yhdenkään uroksen elinikäinen jälkeläismäärä ei ylitä 5 %:a neljän vuoden (yksi sukupolvi) aikana syntyneistä pennuista. Suosituimmat jalostusurokset ovat olleet hyvin pitkäikäisiä, joten niiden jalostuskäyttö ajoittuu hyvin pitkälle aikavälille. Kaksi eniten käytettyä jalostusurosta on edelleen yli 10-vuotiaana jalostuskäytössä, ja niille on myös tehty PEVISA-ohjelman mukainen terveystarkastus yli 10-vuoden ikäisenä. Pääosin runsaasti käytetyt urokset eivät ole läheistä sukua keskenään.

Chihuahua ry ei katso tässä vaiheessa tarpeelliseksi ryhtyä rajoittamaan urosten käyttöä esim. Pevisa-ohjelman avulla, koska joidenkin urosten runsaasta käytöstä huolimatta

Suomessa ei ole odotettavissa jalostuksellista pullonkaulaa. Lisäksi erisukuista jalostusmateriaalia voidaan helposti saada myös kansainvälisen yhteistyön avulla.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

Chihuahua kuuluu FCI:n roturyhmään nro 9. Sen käyttötarkoitus on olla seurakoirina.

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Nopealiikkeinen, valpas, eloisa ja hyvin rohkea.

4.2.2 Jakautuminen näyttely-/käyttö-/tms. –linjoihin

Rotu ei ole varsinaisesti jakautunut eri linjoihin, vaikka suurissa kasvatusmaissa, esim. Yhdysvalloissa kasvatetaan runsaasti koiria, jotka eivät välttämättä vastaa rotumääritelmän vaatimuksia ulkomuodosta. Nämä ns. pet-tyyppiset koirat myydään lemmikeiksi, ja usein ne steriloidaan jo ennen myyntiä.

Suomessa jakautumista ei ole tapahtunut, ja suurempi uhka rodulle on se, että täälläkin aletaan enenevässä määrin kasvattaa rekisteröimättömiä koiria.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Rodulla ei ole PEVISA-ohjelmaan sisällytettyä luonteen ja käyttäytymisen testausta tai kuvausta.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Chihuahua on iso koira pienessä koossa. Se on luonteeltaan erittäin vilkas, terhakka, suorastaan uhkarohkea. Chihuahua ei osoita pelkuruutta. Se katsoo olevansa tasavertainen muiden koirien kanssa koostaan huolimatta. Chihuahua on perheenjäsen, joka pitää kotia ja ihmisiä erittäin tärkeänä. Se leimautuu omistajaansa erittäin voimakkaasti ja palvoo tätä varauksetta. Chihuahua viihtyy erinomaisesti myös koiralaumassa, etenkin toisten chihuahuojen muodostamassa laumassa. Pääosin chihuahuat tulevat erinomaisesti toimeen keskenään.

Valitettavasti rodussa esiintyy niin arkuutta kuin aggressiivisuuttakin. Kumpikaan ominaisuus ei kuulu chihuahuan luonteeseen. Osa näistä ongelmista on perinnöllisiä, osa

hankittuja ominaisuuksia, joiden syynä on ylisuojeleva tai väärä kasvatus. Varsinkin pelokkuus on todettu periytyväksi omaisuudeksi.

Eri sukupuolten välillä ei juurikaan ole käytöksessä eroja, joskin uroskoirat voivat olla hieman narttuja dominoivampia.

Joitakin koiria on hylätty näyttelyissä luonteen vuoksi, mutta usein näissä tilanteissa kyse on ollut enemmän kurittomuudesta, ja harjoittelun jälkeen sama koira on voitu jälleen palkita näyttelyssä korkeastikin.

Joitakin koiria on hylätty näyttelyissä luonteen vuoksi, mutta usein näissä tilanteissa kyse on ollut enemmän kurittomuudesta, ja harjoittelun jälkeen sama koira on voitu jälleen palkita näyttelyssä korkeastikin. Rotujärjestö ei ole koonnut yhtenäistä tilastotietoa käyttäytymisen arvioinnista näyttelyissä.

Rotujärjestön jalostustarkastuksissa koirien käytöstä mitataan yleisellä tasolla samantyyppisellä asteikoilla kuin näyttelyissäkin. Jalostustarkastuksissa ei ole hylätty yhtään koira käyttäytymisen tai luonteen vuoksi.

Luonnetestiin on osallistunut vuosina 2009-2012 seitsemän koira.

Tulokset vuosilta 2009-2012:

Vuonna 2009 testattiin 2 koira, pisteet 110 ja 85
Vuonna 2010 testattiin 1 koira, pisteet 86
Vuonna 2011 testattiin 1 koira, pisteet 127
Vuonna 2012 testattiin 3 koira, pisteet 129, 78 ja 0

Chihuahuat eivät ole vielä osallistuneet MH-luonnekuvaukseen.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Tottelevaisuuskokeeseen on osallistunut seitsemän koira vuosien 2008-2012 välisenä aikana. Toiminta on harrastusmaista ja pienimuotoista.

Agilityssä on tuloksen saavuttanut vuonna 2008 kahdeksan eri koira, vuonna 2009 11 eri koira, vuonna 2010 13 eri koira, vuonna 2011 12 eri koira ja vuonna 2012 12 eri koira.

Lisäksi yksittäisiä koiria on osallistunut luonnetestiin, käyttäytymiskokeeseen, koiratanssiin sekä jäljestämiskokeeseen.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Rodussa ei ole tehty luonteeseen liittyvää käyttäytymiskyselyä.

Chihuahua ry:n jalostustoimikunta teki terveystarkastuksen vuosina 2009 ja 2010. Näissä kyselyissä kartoitettiin myös koirien käyttäytymistä ja luonnetta.

Terveystarkastukseen v. 2009 saatiin vastaukset 65:n koiran osalta. Vastaajalla on mahdollista valita useampia omaa koiraansa kuvaava vaihtoehto.

Omistajat kuvaavat koiransa luonnetta seuraavasti:

E. Millainen luonne on koirallasi?

Erittäin vilkas	13
Kohtuullisen vilkas	33
Rauhallinen	14
Avoin ja ystävällinen ihmisille	46
Avoin ja ystävällinen toisille eläimille	35
Varautunut, mutta kiltti	20
Aggressiivinen toisia koiria kohtaan	5
Aggressiivinen ihmisiä kohtaan	1
Arka	6

Mitä pelkää:

ukonilma, ilotulitteet, vieraat koirat, nopeasti lähestyvä ihminen, imuri, kovat äänet, pimeät paikat

Pelkopiiri 3

Terveystarkastukseen v. 2010 saatiin vastaukset 64:n koiran osalta.

Omistajat kuvaavat koiransa luonnetta seuraavasti:

E. Millainen luonne on koirallasi?

Erittäin vilkas	14
Kohtuullisen vilkas	27
Rauhallinen	34
Avoin ja ystävällinen ihmisille	46
Avoin ja ystävällinen toisille eläimille	26
Varautunut, mutta kiltti	15
Aggressiivinen toisia koiria kohtaan	7
Aggressiivinen ihmisiä kohtaan	1
Arka	15

Mitä pelkää:

ukonilma, ilotulitteet, vieraat koirat, nopeasti lähestyvä ihminen, imuri, kovat äänet, pimeät paikat

Pelkopiiri 2

Kyselyn tuloksissa on huomioitava, että koiranomistajat valitsivat koiraansa eniten kuvaavat kohdat, joten samaa koiraä saatiin kuvata erilaisilla ja jopa ristiriitaisilla termeillä.

Lisääntymiskäyttäytymisen osalta terveystarkastuksessa kartoitettiin vain urosten yliaktiivisuutta tai heikentyneitä sukupuoliviettiä. Yliaktiivisuudesta mainitsi vain kaksi koiranomistajaa ja heikentyneistä sukupuolivietistä vain yksi. Tämäkin yksilö kuitenkin osoitti omistajan ilmoituksen mukaan selkeää sukupuoliviettiä, mutta ei osannut ensikertalaisena astua narttua.

Narttujen osalta sukupuoliviettiä ja käyttäytymistä ei ole kartoitettu. Kyselyssä ei myöskään ole kartoitettu narttujen käytöstä pentuja hoitaessaan eikä sitä, miten keisarinleikkaukset vaikuttavat tähän. Pääosin uskotaan, että chihuahua nartut ovat hyviä ja omistautuvia emoja, jotka alkavat hyvin helposti hoitaa omien pentujensa lisäksi myös orpopentuja. Rotujärjestö aikoo tehdä kasvattajille suunnatun kyselyn, jolla kartoitetaan näitä osa-alueita lisääntymisterveyden osalta.

Rodussa ei ole rakenteellisia tai terveydellisiä seikkoja, jotka vaikuttaisivat koiran käyttäytymiseen, mikäli koira on terve. Sen sijaan, jos koira on sairas, sairaus voi vaikuttaa myös sen käytökseen. Usein esimerkiksi lievää vesipäätä sairastava koira voi elää lähes normaalia elämää, mutta sen käytös saattaa olla normaalia rauhallisempaa tai erityisen ystävällistä sekä omistajia että muita ihmisiä ja eläimiä kohtaan.

Terveystarkastuksessa ei kartoitettu esim. sisäsiisteyden tai yksinjäämiseen liittyviä käyttäytymistietoja. Varsinkin chihuahua urokset ovat erittäin reviiritietoisia ja helposti merkkailivat ympäristöönsä niin kotona kuin muuallakin.

Terveystarkastuksissa saatujen vastausten määrät vaihtelevat erittäin runsaasti, eikä kyselyistä voida vetää suorita johtopäätöksiä vastausten vähäisen määrän vuoksi. Yhdistyksen tavoitteena on lisätä vastanneiden määrää niin paljon, että tulokset olisivat vuosittain vertailukelpoisia keskenään.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta

Vaikka chihuahua on yleensä hyväntahtoinen ja yhteistyöhaluinen, se voi olla myös itsepäinen ja erittäin voimakastahtoinen. Se vaatii normaalin tapakasvatuksen. Chihuahua on hellyydenkipeä, valpas ja leikkisä - ja tästä johtuen tavallisesti helposti koulutettava. Se tarkkailee omistajansa kaiken aikaa ja se on helppo saada lukemaan ilmeitä ja ymmärtämään ajatuksia.

Chihuahuan luonne on tärkeä osa rodun yleisvaikutelmaa ja sitä tulee vaalia tarkasti. Arat tai aggressiiviset yksilöt tulee ehdottomasti poistaa jalostuksesta. Pennunostajia tulee opastaa riittävän hyvin koiran oikeasta kasvatuksesta. Tähän on paneuduttu mm. yhdistyksen julkaisemassa pennunhoito-oppaassa, jossa on erilliset kappaleet chihuahuan luonteesta ja tapakasvatukseen liittyvistä asioista.

4.3 Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 Pevisa-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Patella luksaatio

Chihuahualla esiintyy perinnöllistä polvilumpion sijoiltaan menoa, patella luksaatiota. Sairaus jaetaan vaivan vakavuuden mukaan neljään eri asteeseen. Lieväasteinen patella luksaatio ei haittaa koiran elämää; koira jättää silloin tällöin askeleita väliin. Vakavampiasteiset luksaatiot saattavat aiheuttaa kipua ja liikkumisvaikeutta ja voivat vaatia leikkaushoitoa.

Polvilumpion paikaltaan luiskahtamista aiheuttavat useat erilaiset rakenteelliset viat, kuten matalat telaurat sääriluussa sekä reisi- ja sääriluun kaarevuus ("länkisääret"). Rakenneviat periytyvät polygeenisesti usean geenin välityksellä ja niiden ennaltaehkäisy jalostamalla on hidasta ja vaatii pitkäjänteistä työtä. Patella luksaatio todetaan eläinlääkärin tekemässä kliinisessä tutkimuksessa. Virallinen lausunto voidaan antaa yli vuodenikäiselle tunnistusmerkitylle koiralle. Alle 3-vuotiaalle koiralle annettu tutkimuslausunto on voimassa kaksi vuotta, jonka jälkeen on tehtävä uusintatutkimus ennen koiran käyttämistä jalostukseen.

Chihuahua ry. liittyi SKL-FKK:n PEVISA-ohjelmaan v. 1998. Pentujen rekisteröinnin ehtona ei ole tietty patella luksaation aste, ainoastaan että vanhemmat on virallisesti tutkittu. Yhdistyksen oman jalostusohjeen mukaan jalostukseen käytetään tutkittuja terveitä koiria (0/0), mutta perustelluista syistä voidaan jalostukseen käyttää yksilöä, jonka polvien yhteenlaskettu patella luksaation aste on enintään kaksi (1/1 tai 0/2) edellyttäen, että toinen osapuoli on tervepolvinen. Kennelliiton 1.1.2013 voimaan astuneen jalostusstrategian mukaan sellainen koira, jonka patella luksaation aste on heikoin mahdollinen eli 4, on jätettävä pois jalostuksesta.

Kaiken kaikkiaan voidaan sanoa, että tilanne on rodussamme varsin hyvä. Koska tiukkoja jalostusrajoituksia ei ole asetettu, ei patella luksaation vastustustyö ole olennaisesti kaventanut jalostuspopulaatiota. Koska myös vaikea-asteisesti sairaiden vanhempien pennut rekisteröidään, jää sairauden vastustus kasvattajan vastuulle, mutta koiran vanhempien terveystiedot ovat sekä pennunostajien että muiden kasvattajien saatavilla.

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	4	Yhteensä
2000	390	102	19	9	3	0	133
2001	414	102	14	11	6	0	133
2002	479	140	27	13	4	1	185
2003	497	141	23	15	7	1	187
2004	658	186	25	15	8	0	234
2005	832	263	52	26	11	1	353
2006	919	266	47	29	12	5	359
2007	1225	338	73	38	14	5	468

2008	1288	359	54	32	16	2	463
2009	1407	346	68	28	15	2	459
2010	1537	299	65	30	9	1	404
2011	1450	120	10	5	3	2	140
Yhteensä	11096	2662	477	251	108	20	3518
Vuosi	Tutkittu	0	1	2	3	4	
2000	34 %	77 %	14 %	7 %	2 %	0 %	
2001	32 %	77 %	11 %	8 %	5 %	0 %	
2002	39 %	76 %	15 %	7 %	2 %	1 %	
2003	38 %	75 %	12 %	8 %	4 %	1 %	
2004	36 %	79 %	11 %	6 %	3 %	0 %	
2005	42 %	75 %	15 %	7 %	3 %	0 %	
2006	39 %	74 %	13 %	8 %	3 %	1 %	
2007	38 %	72 %	16 %	8 %	3 %	1 %	
2008	36 %	78 %	12 %	7 %	3 %	0 %	
2009	33 %	75 %	15 %	6 %	3 %	0 %	
2010	26 %	74 %	16 %	7 %	2 %	0 %	
2011	10 %	86 %	7 %	4 %	2 %	1 %	
Yhteensä	32 %	76 %	14 %	7 %	3 %	1 %	

Lähde: Koiranet -polviniveltilasto

4.3.2 Muut Suomessa todetut merkittävät sairaudet

PRA eli etenevä verkkokalvon surkastuma

Ennen vuotta 2000 oli Suomessa silmätarkastettu vain yksittäisiä chihuahuoita, eikä niillä ollut esiintynyt silmälöydöksiä. Vuonna 1999 löytyi kahdelta vanhalta koiralta etenevä verkkokalvon surkastuma PRA. Sairautta tavataan monella rodulla, ja se johtaa aina koiran sokeutumiseen. Sairaus periytyy useimmilla roduilla yhden geeniparin välityksellä resessiivisesti, joten sen vastustyö jalostuksella on mahdollista, mutta johtaa hitaasti tulokseen, koska oireettomia kantajia ei vielä ole mahdollista tunnistaa. Sairastunut koira, sen jälkeläiset ja vanhemmat suljetaan pois siitoksesta. Chihuahuiden PRA sairautteen ei vielä ole olemassa geenitestiä. Rotujärjestö kehottaa tutkituttamaan mahdollisimman monia koiria ja korostaa varsinkin vanhojen koirien silmätutkimusten tärkeyttä. Yhdistys myös korvaa osan yli kahdeksanvuotiaiden koirien silmätarkastuskuluista.

Perinnöllinen harmaakaihi

Vanhoilla koirilla on todettu yleisesti harmaakaihia. Perinnöllistä harmaakaihia ei ole rodullamme kuvattu, mutta koska löydökset ovat olleet varsin yhteneviä muiden rotujen vastaavien löydösten kanssa, ei perinnöllisen harmaakaihin mahdollisuutta voi sulkea

pois. Perinnölliseen harmaakaihiin sairastunutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Kaihi näyttää chihuahualla kuitenkin kehittyvän varsin myöhäisellä iällä. Sairaus etenee usein hitaasti ja johtaa varsin harvoin sokeutumiseen, eikä näin ollen aiheuta suurta haittaa koiralle. Yhdistys kehottaa varsinkin vanhojen koirien omistajia tutkituttamaan koiriensa silmät. Yhdistys korvaa osan yli kahdeksanvuotiaiden koirien silmätarkastuskuluista.

Silmätarkastusten tulokset, v. 2000-2011 syntyneet

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	**Tutkittu %**	**Terveitä**	**Terveitä %**
2000	390	55	14 %	49	89 %
2001	414	39	9 %	35	90 %
2002	479	72	15 %	67	93 %
2003	497	96	19 %	86	90 %
2004	658	122	19 %	109	89 %
2005	832	175	21 %	162	93 %
2006	919	196	21 %	180	92 %
2007	1225	222	18 %	192	86 %
2008	1288	215	17 %	194	90 %
2009	1407	215	15 %	183	85 %
2010	1537	175	11 %	163	93 %
2011	1450	59	4 %	54	92 %

Lähde: Koiranet –silmitilasto

Syringomyelia

Syringomyelia on sairaus jossa selkäyttimeen kehittyy nesteonteloita, jotka voivat aiheuttaa erilaisia hermostollisia oireita. Syringomyelian syytä ei vielä tiedetä. Epäillään, että kallonluiden epämuodostumat (ns. chiari-epämuodostuma) aiheuttavat nesteen epänormaalin kertymisen selkäyttimeen. Syringomyelian yleisin oire on niskakipu. Se ilmenee tavallisimmin niskan raapimisena, pään ravisteluna ja jäykkyytenä. Vakavimmissa tapauksissa koira saattaa saada eriasteisia kipu- tai epileptiakohtauksia sekä tylsistyä henkisesti tai masentua. Sairaus kehittyy hitaasti ja vakavat oireet havaitaan usein vasta aikuisella koiralla. Sairauden oletetaan olevan periytyvä vaikka periytymismalli ei ole selvä eikä sairauden aiheuttavia genejä ole tunnistettu. Tällä hetkellä ainoa keino diagnosoida sairaus on magneettikuvaus. Syringomyeliam hoidetaan lääkityksellä. Osa koirista voi lääkittynä viettää normaalia elämää mutta kaikilla sairastuneilla ei kipuja tai kohtauksia saada pidettyä kurissa lääkitykselläkään jolloin päädytään eutanasiaan.

Syringomyeliam esiintyy runsaasti cavalier kingcharlesinspanieleilla, joilla sairauden tutkimus on edennyt pisimmälle. Cavalier-yhdistys suosittelee tällä hetkellä että kaikki oireilevat koirat vedetään pois jalostuksesta huolimatta magneettikuvauksen löydöksen laajuudesta. Oireettomia koiria voidaan käyttää siitokseen, mikäli suunnitellun

yhdistelmän toinen osapuoli on magneettikuvauksissa todettu terveeksi. Chihuahua ry. noudattaa toistaiseksi näitä samoja suosituksia.

Chihuahua ry:n jalostustoimikunnalle on ilmoitettu 9 diagnosoitua syringomyeliatapausta. Yliopistollinen Eläinsairaala tekee tutkimusta Chiari-epämuodostumasta ja syringomyeliasta chihuahuoilla.

Vesipää eli hydrocephalus

Vesipää eli hydrocephalus on keskushermoston sairaus, jossa aivo-selkäydinnesteen kierrossa on häiriö. Kierto voi olla estynyt esim. tukoksen vuoksi tai nestettä saattaa erittyä liikaa tai poistua liian vähän. Seurauksena on aivokammioiden täyttyminen ja suureneminen, joka puolestaan aiheuttaa paineen nousun, kallon rakenteen muuttumisen ja aivojen surkastumisen. Tila voi olla synnynnäinen tai seurausta esim. pään vammasta, aivokasvaimesta tai tulehdussairaudesta. Synnynnäisen vesipään syntymiseen vaikuttavia ympäristötekijöitä ovat mm. sikiön altistuminen viruksille, kehityshäiriöitä aiheuttaville lääkkeille ja kemikaaleille sekä tietyt puutostilat. Ennenaikaiset synnytykset ja synnytysvaikeudet saattavat altistaa vesipäisyydelle.

On mahdollista että vesipäisyyteen johtavat aivojen kehityshäiriöt ovat periytyviä. Perinnöllinen alttius sairastua on ilmeisesti suurempi kääpiöroduilla kuin muilla, mutta perinnöllisyyden mekanismeja ei ole pystytty selvittämään. Myös kallon malli saattaa altistaa vesipäisyydelle. Sen sijaan avoimella aukileella ja vesipäisyydellä ei ole todettu suoraa yhteyttä toisiinsa.

Aivopaineen nousu voi olla jatkuvaa ja aiheuttaa koiran menehtymisen tai se voi olla hetkellistä, aiheuttaen eriateisen aivovaurion. Lievästä aivovauriosta kärsivä Chihuahua on tyypillisesti pienikokoinen, aikuispaino alle 1 kg. Sillä on silmien karsastusta, korostuneen pyöreä kallo ja heikentynyt oppimiskyky. Tällainen koira voi olla herkkä rokotteille ja lääkaineille. Ne saattavat aiheuttaa neurologisia oireita esim. laukaista epilepsia-kohtauksen. Lievästä aivovauriosta kärsivä koira saattaa pärjätä lemmikkinä mutta omistajaa on valistettava sairauden luonteesta ja siitä, että se johtaa ennenaikaiseen menehtymiseen. Missään tapauksessa tällainen koira ei ole näyttely tai siitoskoira.

Epilepsia

Epilepsialla tarkoitetaan aivojen sähköisen toiminnan häiriönä joka ilmenee säännöllisesti toistuvina kouristuskohtauksina. Aito (= primaari, idiopaattinen) epilepsiaa sairastava koira on kohtausten välillä täysin terve.

Epilepsiaa on todettu monilla koiraroduilla ja joillakin se on osoittautunut autosomaalisti resessiivisesti periytyväksi. Chihuahuoiden epilepsian periytymismekanismi ei ole tiedossa. Epilepsiaa sairastavaa koira sekä sen vanhempia ei tule käyttää jalostukseen.

Aito epilepsia ilmenee yleensä ensimmäisen kerran nuorella aikuisella, noin 3-vuotiaalla koiralla. Kohtausten tiheys ja laatu vaikuttavat lääkityksen aloittamiseen ja siihen miten

vahva lääkitys tarvitaan. Lääkitys on elinikäinen ja lääkityksen pitoisuutta veressä seurataan verinäyttein. kaikille epileptikoille ei löydy hyvää lääkitystä ja koira voidaan joutua lopettamaan sairauden vuoksi.

Sairauden esiintyvyyttä suomalaisessa chihuahua-kannassa on vaikea kartoittaa. Lääkeyhtiö Vetcare teki fenobarbitaalimääritysten (lääke jota käytetään epilepsian hoitoon) perusteella yhteenvedon vuosilta 2002-2005. Tämän mukaan lyhytkarvaisesta chihuahua-kannasta 1,02% ja pitkäkarvaisesta chihuahua-kannasta 0,69% sairastaa säännöllisen lääkityksen vaativaa epilepsiaa.

Hypoglykemia

Veren sokeriarvon lasku vaarallisen alaisella, hypoglykemia, on yleistä kääpiökoirilla. Sitä tavataan melko usein myös chihuahuan pennuilla, nuorilla koirilla ja joskus myös aikuisilla. Tila aiheuttaa heikkoutta, huojumista, tärinää, tajunnan menetystä, kramppeja ja hoitamattomana kuoleman. Chihuahuailla on huono kyky varastoida sokeria elimistöön, joten varsinkin pennut ja kasvavat koirat tulisi ruokkia useita kertoja päivässä ja huolehtia myös aikuisen koiran sokeritasapainosta esim. näyttelypäivien aikana. Ensiapuna annetaan sokeria tai hunajaa suuhun. Ongelmasta tulee valistaa kasvattajia, pennunostajia ja miksei eläinlääkäreitäkin, jotta muistetaan, etteivät kaikki krampit chihuahuailla ole epilepsiaa tai vesipäisyyttä.

Legg-Perthes eli reisiluunpään surkastuma

Legg-Perthes on pienikokousten koirarotujen lonkkavika. Se on erittäin kivulias sairaus, jossa kasvava pentu alkaa ontua sairasta takajalkaa ja lopulta ei käytä sitä lainkaan. Sairauden syy on tuntematon mutta sille on geneettinen alttius. Sairaus puhkeaa noin 4-11 kuukauden iässä. Reisiluunpään verisuonet rappeutuvat, reisiluunpää kuolioituu ja reisiluun nivelpinnan tuhoutuminen aiheuttaa lisääntyvää kipua. Aluksi koira ontuu ajoittain eikä varaa painoa kipeälle jalalle. Pikkuhiljaa kipu lonkassa lisääntyy, koira ei varaa painoa jalalle lainkaan ja lihakset alkavat surkastua. Sairaus todetaan röntgentutkimuksella. Sairaus voi olla vain toisessa tai molemmissa lonkissa. Sairaus vaatii leikkaushoitoa jossa tuhoutunut reisiluunpää poistetaan. Sairauden aikaisessa vaiheessa suoritettu leikkaus ja tehokas kuntoutus palauttavat jalan normaalin toimivuuden. Sairastunutta koira ei tule käyttää jalostukseen eikä yhdistelmää, josta sairas koira on syntynyt, pidä uusia. Legg-Perthestä on esiintynyt Suomessa yksittäistapauksina.

Sydänsairaudet

Kääpiökoirilla sydämen vajaatoiminnan yleisin syy on sydänlappien rappeutuminen. Läpät vuotavat jolloin veri pääsee virtaamaan takaisinpäin ja sydän rasittuu joutuessaan tekemään enemmän töitä verenkierron ylläpitämiseksi. Lappävian syytä ja sille altistavia tekijöitä ei vielä tunneta. Sairaus on kuitenkin yleisempää tietyillä koiraroduilla jolloin

epäillä geneettistä alttiutta. Tyypillisiä vajaatoiminnan oireita ovat yskä, rasituksen siedon heikkous, vatsan turvotus, sinertävä kieli ja limakalvot. Sairauden edetessä hengitys vaikeutuu eikä koira pysty nukkumaan makuultaan vaan istuu tai makaa pää kohotettuna. Lopulta verenkierto heikkenee, hengitys vaikeutuu ja koira menehtyy. Sydämen vajaatoimintaa hoidetaan lääkkeillä ja hoito on yksilöllistä. Hoito jatkuu koko koiran loppuiän ja edellyttää tiivistä yhteistyötä omistajan ja eläinlääkärin välillä.

Eläinlääkäreille suunnatuista kyselyistä on käynyt ilmi, että chihuahuoilla esiintyy Suomessa myös jossain määrin sydänsairauksia. Kennelliiton Koiranetin tilaston mukaan 639 chihuahualle on tehty virallinen sydämenkuuntelututkimus ja näistä kymmenellä koiralla on todettu sivuääni sydämessä. Vuoden 2010 terveystutkimuksessa 50 koiraa 64:stä oli sydämenkuuntelussa terveitä ja viidellä koiralla oli todettu sydämen vajaatoiminta. Yhdistys kehottaa koiranomistajia tutkituttamaan varsinkin vanhempien koirien sydämiä eläinlääkärikäyntien yhteydessä ja pyytää että tutkimuksista täytettäisiin Kennelliiton virallinen sydäntutkimuskaavake.

Hammasongelmat

Chihuahuiden yleisimmät eläinlääkärien hoitoa vaativat terveysongelmat löytyvät suusta. Maitohampaat eivät useinkaan vaihdu normaalisti ja aikuisilla koirilla ongelmana ovat hammaskivet, ientulehdukset ja hammasjuuripaiseet. Kasvattajat ovat ensiarvoisen tärkeässä asemassa neuvoessaan pennunostajia suuhygienian ja hammashoidon tärkeydestä. Hammaspuutoksia ja purentavikoja esiintyy runsaasti. Chihuahuoilla esiintyy myös epänormaalin lyhyttä alaleukaa. Tällöin ei ole kyse purentaviasta vaan alaleuan leukaluun kehityshäiriöstä. Vaivan voi luotettavasti havaita jo aivan pikkupennulla ja koira on täysin elinkelpoinen, mutta sairaus ei parane iän myötä eikä koirasta koskaan ole näyttely- eikä siitoskoiraksi.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Lähde: Koiranet-jalostustietojärjestelmä 15.1.2013

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hengitystiesairaus	6 vuotta 6 kuukautta	6
Hermostollinen sairaus	4 vuotta 11 kuukautta	12
Immunologinen sairaus	5 vuotta 5 kuukautta	2
Kadonnut	6 vuotta 8 kuukautta	4
Kasvainsairaudet, syöpä	10 vuotta 3 kuukautta	24
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	6 vuotta 7 kuukautta	25
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	7 vuotta 4 kuukautta	4
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	2 vuotta 1 kuukautta	1
Luusto- ja nivelsairaus	4 vuotta 10 kuukautta	4

Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	9 vuotta 3 kuukautta	4
Muu sairaus, jota ei ole listalla	4 vuotta 10 kuukautta	38
Pennun synnynnäinen vika tai epämuodostuma	0 vuotta 6 kuukautta	4
Petovahinko	6 vuotta 6 kuukautta	1
Selkäsairaus	7 vuotta 9 kuukautta	3
Silmäsairaus	12 vuotta 2 kuukautta	1
Sisäeriterauhasten sairaus	3 vuotta 10 kuukautta	1
Sydänsairaus	10 vuotta 1 kuukautta	55
Synnytysvaikeus	3 vuotta 1 kuukautta	8
Tapaturma tai liikennevahinko	3 vuotta 11 kuukautta	62
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	12 vuotta 0 kuukautta	110
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	9 vuotta 9 kuukautta	8
Kuolinsyitä ei ole ilmoitettu	8 vuotta 8 kuukautta	115
Kaikki yhteensä	8 vuotta 3 kuukautta	492

Tilasto koskee vuosina 1988-2012 kuolleiksi merkittyjä koiria.

Rotujärjestö tulee kehottamaan koiranomistajia päivittämään koiriensa tiedot Omakoira – järjestelmään ja ilmoittamaan koiran kuolinsyyn avoimesti ja mahdollisimman tarkasti.

4.3.4 Lisääntyminen

Synnytysvaikeuksia koetaan olevan melko runsaasti. Usein ongelmana on emoon nähden iso pentu, ei niinkään esim. ylisuuri pennun pää. Pentujen keskimääräinen syntymäpaino on 120 g. Kokoonsa nähden chihuahua on kuitenkin hyvä synnyttäjä ja esim. primaarista polteheikkoutta esiintyy erittäin harvoin. Usein ongelma tuntuukin olevan varmuuden vuoksi leikkaaminen, jonka vähentämiseen pyritään vaikuttamaan tiedottamalla. Aidot synnytysongelmat on toki otettava vakavasti. Vuoden 2010 terveyskyselyyn vastanneilla oli ollut 21 pentueessa 71 pentua. Kuolleita tai lopetettuja oli 7, lieviä vesipäitä 2 (ei lopetettu), vatsa-aukileita 2, napatyriä 1, alapurentoja 2, ja yläpurentoja 1 kpl. Synnytyksistä polteheikkoutta oli kahdella, vaikeutunut synnytys yhdellä ja keisarinleikkaukseen päätyi 6 synnytystä. Tiinehtymisvaikeuksista ilmoitti yksi vastaaja.

Kivesvikaisuus on rodussa kohtalainen ongelma. Vuonna 2006 julkaistun otantatutkimuksen mukaan jopa 14 % uroksista oli kivesvikaisia. Vuoden 2010 terveyskyselyssä kivesvikaisten urosten osuus oli 11 %. Astumisvaikeuksista kyselyssä ilmoitti yksi vastaaja. Kivesvikaa vastustettaessa on syytä muistaa, että myös nartut kantavat kivesvikaisuutta perimässään. Yhdistyksen pyrkimyksenä on lisätä kasvattajien tietoa kivesvian perinnöllisyydestä. Pentuetta suunniteltaessa uroksen pentueveljien ja aikaisempien pentueiden kivistilanne tulisi ottaa huomioon. Kasvattajien tulisi kiinnittää

huomiota myös siihen, että kivesten myöhäinen laskeutuminen viittaa geneettiseen taipumukseen piilokiveksisyydestä.

Chihuahua on maailman pienin koirarotu, mutta koon kustannuksella ei tule tinkiä koirien elinkelvollisuudesta. Kasvattajien on oltava varmoja, etteivät jalosta astutus- tai synnytysongelmaisia sukulinjoja. Toisaalta myöskään synnyttävien narttujen koon kasvattaminen yli rotumääritelmän mukaisen rajan ei ole tarpeellista, sillä terverakenteinen rotumääritelmän mukainen chihuahua-narttu pystyy synnyttämään täysin normaalisti. Liian kookkaiden siitoskoirien mukana lisätään rotutyypin vaihtelua, joka nykyiselläänkin vaihtelee

4.3.5. Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Chihuahua rodulla on kaksi sairauksille ja hyvinvointiongelmille altistavaa piirrettä: kääpiöisyys ja pyöreä kallon malli. Pieni koko saattaa altistaa aineenvaihduntaongelmille (esim hypoglykemia), synnytysvaikeuksille (emän kokoon nähden suuret pennut) ja tapaturmille. Kääpiöisyys altistaa myös ennenaikaisille synnytyksille jotka yhdessä vaikeutuneen synnytyksen kanssa altistavat vesipäisyydelle. Kallon pyöreys altistaa myös omalta osaltaan vesipäisyydelle sekä muille neurologisille sairauksille kuten syringomyelialle.

Lisäksi on useita sairauksia jotka ovat yleisimpiä kääpiökoirilla kuin kookkaammilla roduilla. Näitä ovat esim. patella luksaatio, Legg-Perthes, sydämen läppäviat ja hammassairaudet.

Kasvattajille korostetaan, ettei pientä kokoa tai pyöreää kallon mallia saa jalostuksessa liioitella.

4.3.6. Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Luustosairaudet: Patella luksaatio ja Legg-Perthes
Silmäsairaudet: PRA ja perinnöllinen harmaakaihi
Neurologiset sairaudet: Syringomyelia, Epilepsia, Vesipää,
Aineenvaihduntasairaudet: Hypoglykemia
Sydänsairaudet: Sydänläppien rappeutuminen
Hammassairaudet ja purentaviat
Synnytysvaikeudet: Pennun suuri koko emon kokoon nähden

Useat chihuahuiden sairauksista liittyvät kääpiöisyyteen ja ovat yleisempiä kääpiökoirilla kuin suuremmilla roduilla. Tällaisia sairauksia ovat luustosairauksista patella luksaatio ja Legg-Perthes sekä sydänsairauksista sydänläppien rappeutuminen.

Patella luksaatiota on tutkittu chihuahuidoilla PEVISA ohjelman mukaisesta vuodesta 1998. Vuosittain tutkitaan keskimäärin 30 % syntyneistä ja tervepolvisia koiria on tutkituista lähes 80 %. Pahimpia, neljännen asteen patella luksaatiota löytyy vuosittain

vain prosentilta tutkituista. Tilanne on pysynyt varsin hyvänä vaikka PEVISA ohjelmassa on edellytetty vain jalostuskoirien tutkimista ilman jalostuskäytön rajoitusta tuloksen perusteella. Legg-Perthestä tavataan satunnaisesti yksi tapaus vuoden kahden välein.

Sydämen vajaatoimintaa esiintyy rodussamme jonkin verran. Sairastuneet koirat ovat yleensä veteraani-ikäisiä. Sydänsairauksien esiintyvyydestä tarvitsemme kuitenkin lisää tietoa, jotta voimme paremmin arvioida tilanteen vakavuuden.

Silmäsairaustilannetta pyrimme seuraamaan suosittelemalla jalostuskoirien säännöllisiä silmätarkastuksia ja avustamalla vanhojen koirien silmätutkimuskustannuksissa. Tällä hetkellä tiedossa on kaiken kaikkiaan yhdeksän PRA:han sairastunutta koiraa. Perinnöllistä harmaakaihia löytyy vuosittain useampia tapauksia. Kaihi puhkeaa chihuahuoilla usein vasta myöhemmällä iällä, eikä etene kovin nopeasti.

Kääpiöisyys on myös syynä Chihuahuoilla tavattavaan hengenvaaralliseen hypoglykemiaan. Elimistön nopeanenergian varastot ovat hyvin pienet ja aikuisellakin koiralla voi veren sokeripitoisuus esim. suolistosairauden vuoksi pudota hengenvaarallisen alas ja aiheuttaa kooman ja jopa kuoleman.

Chihuahuarodun pyöreä kallon malli todennäköisesti altistaa neurologisille sairauksille kuten vesipää ja syringomyelia. Osa vesipäisistä koirista menehtyy tai lopetetaan jo pentuina neurologisten oireiden vuoksi. Osa koirista voi elää lähes normaalin elämän kärsimättä neurologisista oireista. Syringomyelia on uusi sairaus, jota rodustamme on löytynyt kuitenkin jo kymmenkunta tapausta parin vuoden aikana. Sairaus voi aiheuttaa hyvin kivuliaita oireita. Syringomyelia todetaan narkoosissa tehtävällä magneettikuvauksella. Rotujärjestö tekee yhdessä Yliopistollisen Eläinsairaalan kanssa tutkimusta syringomyeliasta chihuahuoilla.

Epilepsiaa chihuahuoilla todetaan noin prosentilla kannasta, joka on saman verran kuin muilla koiraroduilla keskimäärin.

Synnytysvaikeudet ovat chihuahuoilla kohtalaisen yleisiä. Syynä eivät ole niinkään polteheikkous tai esim. pennun suuri pää, vaan pennun suuri koko emon kokoon nähden. Pentujen keskipaino on n. 120g ja emojen keskipaino n. 2,5 kg. Jalostuksessa tulee suosia hyvin synnyttäviä linjoja ja turhia keisarinleikkauksia tulisi välttää.

Chihuahuoilla on varsin paljon parentaongelmia. Rodussa on paljon ylä- ja alapurentoja, virheasentoisia hampaita, hammaspuutoksia sekä vinoja parentoja. Lisäksi esiintyy leukojen epämuodostumia. Maitohampaat eivät vaihdu normaalisti ja koirat ovat herkkiä saamaan hammaskiveä ja ientulehduksia. Nämä ovat vakavia ongelmia, jotka aiheuttavat runsaasti eläinlääkärikäyntejä. Tähän tulisi jalostuksessa kiinnittää enemmän huomiota.

(Lähteet: 7,8,9,10,11,12 ja 13.)

4.4. Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

Jalostuksen perustana on lyhyt- ja pitkäkarvaisten chihuahuiden rotumääritelmä, jonka FCI on hyväksynyt 15.9.2010.

FCI:n numero: 218
Hyväksytty: FCI 15.9.2010
Kennelliitto 1.12.2010

CHIHUAHUA (CHIHUAHUEÑO)
Alkuperämaa: Meksiko

KÄYTTÖT ARKOITUS: Seurakoira.

FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 9 seurakoirat ja kääpiökoirat Alaryhmä 6 chihuahuat.
Käyttökoetulosta ei vaadita.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Chihuahuua pidetään maailman pienimpänä koirarotuna. Se on saanut nimensä Meksikon suurimman osavaltion mukaan. Rodun oletetaan kehittyneen tolteekki-intiaanien pyydystämistä ja kesyttämistä villeistä koirista. Alueen kaupunkiarkkitehtuurissa on käytetty koristeina patsaita, jotka esittävät Tulassa eläneitä pieniä "techichi"-kääpiökoiria ja jotka muistuttavat suuresti tämän päivän chihuahuua.

YLEISVAIKUTELMA: Tiivisrakenteinen. Erittäin tärkeitä ominaispiirteitä ovat omenanmuotoinen kallo ja kohtalaisen pitkä, hyvin korkea-asentoinen häntä, joka on joko kaarella tai puoliympyränä hännänpään osoittaessa lannetta kohti.

TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA: Rungon pituus on hieman säkäkorkeutta suurempi. Lähes neliömäinen runko on toivottava etenkin uroksilla. Nartut voivat olla rungoltaan hieman pitempiä.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Nopealiikkeinen, valpas, eloisa ja hyvin rohkea.

PÄÄ

KALLO-OSA:

Kallo: Hyvin pyöristynyt ja omenanmuotoinen, mikä on rodun erityispiirre.

Otsapenger: Selväpiirteisen jyrkkä, korkea ja leveä, otsa kaareutuu kuonon tyvestä ylöspäin.

KUONO-OSA:

Kirsu: Kaikki värit sallittuja. Kohtalaisen lyhyt ja hieman ylöspäin kääntynyt.

Kuono: Lyhyt ja sivulta katsottuna suora, tyvestään leveä ja kirsua kohti kapeneva.

Huulet: Kuivat ja tiiviit.

Posket: Vain hieman erottuvat ja hyvin kuivat.

Leuat / purenta: Leikkaava tai tasapurenta. Ylä- ja alapurenta ja kaikki leukojen epämuodostumat ovat vakavia virheitä.

Silmät: Suuret ja pyöreähköt, eivät ulkonevat; hyvin ilmeikkäät ja mieluiten tummat. Vaaleat silmät ovat sallitut mutta eivät toivotut.

Korvat: Suuret, pystyt, leveäasentoiset ja kaukana toisistaan. Tyvestään leveät, kapenevat vähitellen kohti hieman pyöristynyttä kärkeä. Levossa korvat asettuvat 45° kulmaan pystysuoraan nähden. **KAULA:** Niskasta hieman kaartuva, keskipitkä, uroksilla voimakkaampi kuin nartuilla, ei löysää kaulanahkaa. Pitkäkarvaisella muunnoksella muuta karvapeitettä runsaampi kaulus on erittäin toivottava.

RUNKO: Tiivis ja hyvin kehittynyt.

Ylälinja: Suora.

Säkä: Vain hieman erottuva.

Selkä: Lyhyt ja kiinteä.

Lanne: Voimakaslihaksinen.

Lantio: Leveä ja voimakas, lähes tasainen tai hieman laskeva.

Rintakehä: Leveä ja syvä, hyvin kaareutuneet kylkiluut. Edestä katsottuna tilava mutta ei liioiteltu, sivusta katsottuna ulottuu kyynärpäiden tasolle. Ei tynnyrimäinen

Alalinja ja vatsa: Vatsaviiva on selvästi kohoava. Vatsalinjan tulee mieluiten olla kiinteä.

HÄNTÄ: Korkealle kiinnittynyt, muodoltaan litteä, kohtalaisen pitkä; tyvestään leveä ja vähitellen hännänpäätä kohti kapeneva. Hännän asento on tärkeä rodunomainen erityispiirre: koiran liikkussa häntä on korkea-asentoisesti joko kaarella tai puoliympyränä hännänpään osoittaessa lannetta kohti. Häntä ei saa koskaan olla takaraajojen välissä tai kaarella ulottuen selkälínjan alapuolelle. Hännän karvoitus on sopusoinnussa rungon karvoituksen kanssa. Pitkäkarvaisen muunnoksen häntä muodostaa plyymin. Lepoasennossa häntä riippuu hieman kaartuneena.

RAAJAT

ETURAAJAT:

Yleisvaikutelma: Eturaajat ovat edestä katsottuna suorassa linjassa kyynärpäiden kanssa, sivulta katsottuna pystysuorat.

Lavat: Kuivat ja kohtuullisen lihaksikkaat.

Olkavarret: Lapa ja olkavarsi ovat hyvin kulmautuneet.

Kyynärpäät: Tiiviit ja rungonmyötäiset mahdollistaen vapaat liikkeet.

Kyynärvarret: Suorat, riittävän pitkät.

Välikämmenet: Hieman viistot, vahvat ja joustavat.

Etukäpälät: Hyvin pienet ja soikeat. Varpaat ovat selvästi erillään toisistaan, mutta käpälät ovat kuitenkin tiiviit (ei jäniksen- eikä kissankäpälät). Kynnet ovat erityisen kaarevat ja keskipitkät.

Päkiät ovat hyvin kehittyneet ja hyvin joustavat. Kannukset eivät ole toivotut.

TAKARAAJAT:

Yleisvaikutelma: Takaraajat ovat hyvin lihaksikkaat ja pitkäluiset, pystysuorat ja yhdensuuntaiset. Lonkat, polvet ja kintereet ovat hyvin kulmautuneet ja tasapainossa etukulmausten kanssa.

Väljalat: Matalat kintereet; hyvin kehittynyt akillesjänne. Takaa katsottuna väljalat ovat pystysuorat ja kaukana toisistaan.

Takakäpälät: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Liikkuu pitkin, joustavin, tarmokkain ja maatavoittavin askelin. Hyvä takaraajan työntövoima. Takaa katsottuna takaraajojen tulee liikkua lähes yhdensuuntaisesti, niin että takakäpäälä astuu etukäpäälän jättämään jälkeen. Nopeuden lisääntyessä käpälät lähestyvät rungon keskiviivaa (yksijälkisyys). Liikunta on aina vapaata, joustavaa ja vaivatonta. Liikkussa koira on ryhdikäs ja sen selkä on vakaa.

NAHKA: Kauttaaltaan sileä ja joustava.

KARVAPEITE

KARVA: Kaksi karvanlaatumuunnosta.

Lyhytkarvainen: Karva on lyhyttä, kauttaaltaan rungonmyötäistä. Jos koiralla on aluskarvaa, peitinkarva on hieman pitempää. Kurkussa ja vatsassa karva saa olla niukempaa. Se on pitempää niskassa ja hännässä, lyhyttä päässä ja korvissa. Karva on kiiltävää ja pehmeää. Karvattomuus ei ole sallittua.

Pitkäkarvainen: Karvan tulee olla hienoa ja silkistä, sileää tai hieman laineikasta. Aluskarvan ei tule olla liian runsasta. Peitinkarva on selvästi pitempää ja muodostaa hapsut korvissa, kaulassa, raajojen takaosassa, käpäälissä ja hännässä. Pitkä, laskeutuva karva ei ole sallittu.

VÄRI: Kaikki värit, värisävyt ja väriyhdistelmät paitsi marmoroitu (merle) ovat sallittuja.

KOKO JA PAINO

PAINO: Chihuahuan koko määritellään ainoastaan painon mukaan. Ihanepaino on 1,5–3 kg. Paino 0,5 – 1,5 kg:n välillä sallitaan. Alle 500 g:n tai yli 3 kg:n paino ovat hylkääviä virheitä.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvin- vointiin.

- hammaspuutokset
- kaksinkertaiset hampaat (irtoamattomat maitohampaat)
- teräväkärkiset korvat
- lyhyt kaula
- pitkä runko
- notko tai köyry selkä
- luisu lantio
- kapea rinta, litteä rintakehä
- väärin kiinnittynyt, lyhyt tai kierteinen häntä
- lyhyet raajat
- ulkonevat kyynärpäät
- liian ahdas takaosa

VAKAVAT VIRHEET:

- kapea kallo
- syvällä sijaitsevat, pienet tai ulkonevat silmät
- pitkä kuono
- ylä- tai alapurenta
- epävakaat polvet

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- vihaisuus tai voimakas arkuus
- kaurismainen yleisvaikutelma (epätyypillinen, ylijalo rakenne: siro pää, pitkä kaula, hento runko, pitkät raajat)
- avoin aukile kallossa
- riippuvat tai lyhyet korvat
- leukojen epämuodostumat
- erittäin pitkä runko
- hännättömyys
- pitkäkarvaisella muunnoksella hyvin pitkä, hieno, laskeutuva karvapeite
- lyhytkarvaisella muunnoksella karvattomat laikut
- marmoroitu (merle) väri
- alle 500 g:n tai yli 3 kg:n paino.
- Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Tällä hetkellä Suomessa oleva kanta on hyvin kirjava. Meillä on erittäin korkeatasoisia koiria, jotka menestyvät hyvin kaikkialla maailmassa. Meillä on myös valitettavan paljon hyvin heikkotasoisia koiria, joita käytetään jalostukseen.

Kääpiöisyys altistaa rodun sekä vaikeille synnytyksille että tietyille sairauksille, jotka liittyvät pieneen kokoon. Iso pyöreä kallo altistaa myös mahdollisesti neurologisille sairauksille.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Chihuahujen näyttelykäyntien vuosittain määrä Suomessa on 2008-2011 välillä vaihdellut 2281 aina 2671. Näyttelykäyntien määrä on hitaassa nousussa. Koirien laatumaininnat vaihtelevat erinomaisesta hylättyyn. Esimerkiksi vuosina 2005-2011 syntyneistä chihuahuoista 1473 eri koira sai vähintään erinomaisen ja sertifikaatilla palkittiin 571 eri koira.

Jalostustarkastuksia järjestetään kerran vuodessa ja kerrallaan voidaan tarkistaa vain 15 koira. Viime vuosina onkin tarkastettu tämä 15 koira vuosittain. Suurin osa tarkastetuista koirista on läpäissyt jalostustarkastuksen tai saanut maininnan, että voidaan käyttää jalostukseen tietyin varauksin. Muutama koira on ollut liian suuri eli ylittänyt rotumääritelmän mukaisen kolmen kilon rajan. Näitä koiria ei ole voitu suositella jalostukseen, koska niiden ulkomuodossa on rotumääritelmän mukaan hylkäävä virhe.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Koko ja mittasuhteet: kun rotumääritelmä sallii niinkin suuren vaihtelun koossa kuin ½ - 3 kg, tulisi koon ehdottomasti pysyä näissä rajoissa. Liian pieniä yksilöitä (alle 1,5 kilon painoisia) ei kuitenkaan pidä suosia. Varsinkin nartuissa tulee asettaa ihanteeksi sellainen koira, joka on riittävän kokoinen ja tarpeeksi vankka olemaan jalostuskoira, sekä että sama koira voi menestyä ulkomuotonsa osalta myös näyttelyissä.

Chihuahua on säkäkorkeuttaan pidempi (8:9). Meillä on toisaalta liian korkearaajaisia ja lyhytrunkoisia koiria, toisaalta liian pitkiä ja matalia.

Liikkeet: oikein liikkuva chihuahuan liikkeet ovat pitkät, joustavat, maatavoittavat ja yhdensuuntaiset.

Ylälinja ja häntä: ylälinjan tulee olla tasainen, selän lyhyt ja tiivis. Hännän tulisi olla korkealle kiinnittynyt. Hännän oikeaan muotoon (huom. litteä häntä on rodun tärkeä erityispiirre, vaikka sitä ei enää rotumääritelmässä mainita erikseen), asentoon ja pituuteen tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

Pää: pään tulee olla siten pyöristynyt, että siitä muodostuu selkeä kuva rodun erityispiirteestä. Ilman rodulle tyypillistä päätä chihuahua on vain pieni koira, ei oikea chihuahua.

Purenta: Purennan tulee olla rotumääritelmän mukainen

Rakenteensa puolesta chihuahua on varsin normaalirakenteinen koira, eikä rotumääritelmässä ole mitään sellaista vaatimusta, joka heikentäisi chihuahuan mahdollisuutta toimia tarkoituksensa mukaisesti seurakoirana.

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Yleisimpiä ongelmia ulkomuodossa ovat:

Liian pieni tai liian suuri koko

Kooltaan liian pieni koira, varsinkaan narttu, ei voi toimia jalostuskoirana, sillä sen lisääntyminen ei todennäköisesti onnistu luonnollisesti. Chihuahua ry on kiinnittänyt tähän asiaan huomiota jalostussuosituksissaan, eikä suosittele jalostukseen alle 1,8 kilon painoista narttua. Myöskään liian suurta kolme kiloa ylittävää koira ei tule käyttää jalostukseen, sillä tällöin menetetään olennainen osa rotumääritelmän vaatimasta rotutyypistä.

Heikot liikkeet, jotka johtuvat rakenteellisista virheistä

Lyhyet töpöttävät takaliikkeet ovat melko tavalliset, samoin kauhovat, liian leveät tai liian korkeat etuliikkeet tai hackney. Jonkin verran esiintyy myös epätasaista takaliikettä, ts. koira ottaa toisella tai molemmilla takajaloilla hyppyaskeleita. Tämä ei välttämättä liity raajojen sairauksiin, kuten patella luxatioon tai leg perthekseen, mutta silti siihen on kiinnitettävä huomiota sekä näyttelyissä että koirien jalostuksessa. Myös selän rakennevirheet, kuten notko- tai köyryselkä, vaikuttavat liikkeiden laatuun. Ulkomuototuomareiden koulutuksessa korostetaan sitä, että kaikki liikkeiden virheet on otettava huomioon arvostelussa, sillä terveet liikkeet ovat tae koiran rakenteellisesta terveydestä.

Ylikorostunut pää ja suuri avoin aukile aikuisella koiralla

Liian pitkät kuono-osat ovat edelleen ongelma, samoin kapeat ja latteat kallo-osat. Toisaalta ei myöskään pidä ihannoida liian lyhyitä ja neliömäisiä kuonoja tai äärimmäisen korostuneita kalloja, sillä chihuahua ei kuulu lyhytkuonoisten rotujen joukkoon.

Nykyisen rotumääritelmän mukaan avoin aukile on hylkäävä virhe. Kuitenkin aukile on ollut sallittu ja jopa toivottu ominaisuus rodussa lähes koko rodun olemassa olon ajan, joten aukilettä ei saada hetkessä jalostettua kokonaan pois rodusta. Rotujärjestö on järjestämässään tuomarikoulutuksissa korostanut, että vaikka avoin aukile on hylkäävä virhe, koiran ikä ja kehitysaste tulee ottaa huomioon arvostelussa. Juniori- tai nuorten luokassa kilpailevaa koira, jolla on selvästi tunnettavissa oleva pienikokoinen alle peukalonpään kokoinen aukile, ei tulisi hylätä, sillä koiran pää voi kasvaa ja kehittyä aina 3-vuotiaaksi asti, jolloin aukile saattaa umpeutua vielä varsinaisen pentuiän jälkeen. Sellaisia koiria, joilla on liian suuri aukile, ei kuitenkaan pidä palkita korkein palkinnoin, eikä sellaista koira, jolla on pysyvä avoin aukile saa käyttää jalostukseen.

Hampaat ja purenta

Hampaat ja purenta vaikuttavat koiran terveyteen koko sen eliniän ajan, ja vakavat

purenna virheet vaikuttavat koiran elämänlaatuun.

V. 2010 hyväksytty rotumääritelmä antaa hyvät suuntaviivat suussa esiintyvien virheiden korjaamisen jalostuksen avulla, koska ylä- ja alapurenta katsotaan virheeksi ja leukojen epämuodostumat ovat hylkääviä virheitä. Lisäksi SKL:n antamissa koiran arvostelua koskeissa yleisissä periaatteissa mainitaan seuraavat chihuahualle valitettavan yleiset virheet:

- liian kapeat alaleuat
- ikeneen painuneet kulmahampaat
- vinoleuka
- yli puolen premolaarien puuttuminen tai vähemmän kuin viisi etuhammasta ylä- tai alaleuassa
- äärimmäisen pienet hampaat
- roikkuva, halvaantunut kieli
- koiralla on oltava terveet ikenet

Ulkomuototuomareiden tulee huomioida kaikki edellä mainitut seikat arvostellessaan rotua, jotta rodun kasvattajatkin alkaisivat entistä enemmän kiinnittää huomiota koirien purentoihin.

Merle-väri

Nykyisen rotumääritelmän mukaan merle-väri on hylkäävä virhe, mutta kyseinen väri on edelleen sallittu esim. USA:ssa. Siitä, miten väri on tullut rotuun, ei ole yksimielisyyttä. Asiantuntijoiden käsityksen mukaan se on tulosta risteytyksestä toiseen/toisiin rotuihin. Kahta merleväristä koiraa ei SKL:n sääntöjen mukaan saa parittaa keskenään, sillä merlevärigeenin suhteen homotsygooteilla on usein silmän ja sisäkorvan kehityshäiriöitä (vrt. eläinsuojelumääräykset).

Suomessa kuitenkin edelleen kasvatetaan ja rekisteröidään tämän värisiä koiria FI-rekisteriin. Rotujärjestön täytyy valistaa pennunostajia siitä, että kyseisen värisiä koiria ei voida palkita näyttelyissä, eikä niitä tule käyttää jalostukseen. Myös kasvattajille täytyy muistuttaa, että tämän väriset koirat tulisi aina rekisteröidä EJ-rekisteriin.

Yhteenveto

Kaikki edellä mainituista ulkomuodossa esiintyvistä ongelmista on korjattavissa, kun jalostuksessa pyritään mahdollisimman terverakenteiseen koiraan.

Tällä hetkellä Suomessa oleva kanta on tyypiltään hyvin kirjavaa. Meillä on erittäin korkeatasoisia koiria, jotka menestyvät hyvin kaikkialla maailmassa. Meillä on myös valitettavan paljon hyvin heikkotasoisia koiria, joita käytetään jalostukseen. Rodun tämänhetkinen suosio asettaakin rotujärjestön lähes mahdottoman tehtävän eteen, koska rotujärjestö pystyy ainoastaan antamaan suosituksia ja neuvoja jalostukseen käytettäviin koiriin liittyen.

5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Tilastossa kuvataan V. 1997-2011 eniten käytettyjen jalostusurosten jälkeläisten määrää sekä sitä, kuinka paljon jälkeläisistä on polvitarkastettu ja millaiset ovat olleet tarkastusten tulokset. Silmä- tai muita terveystarkastuksia ei ole otettu mukaan tarkasteluun, koska nämä tutkimukset eivät kuulu mukaan PEVISA:an, josta syystä tulosten tilastointi ei anna todellista kuvaa jälkeläisten terveydentilasta.

#	Uros	**Synt. vuosi**	Pennut				Polvet			
			Pentueet	Yht.	**Vuoden aikana**	**Toisessa polvessa**	Tutkittu	Sairas	**Tutkittu%**	**Sairas %**
1	C.I.B FIN MVA EE MVA LV MVA LT MVA RU MVA JV-01 V-02 V-03 V-05 PMV-05 V-06 EEV-02 LTV-02 CRAWFORD DRESSED TOPARTY	2000	78	200	2	457	64	4	32 %	6 %
2	C.I.B FIN MVA DK MVA EE MVA NO MVA RU MVA SUVIKASTEEN ROCKY	2001	47	133	2	188	36	2	27 %	6 %
3	C.I.B FIN MVA LV MVA EE MVA LT MVA BY MVA BALTV-99 EEV-99 LVV-00 DAXY MOLODEZ	1997	54	129	0	353	45	0	35 %	0 %
4	FIN MVA TUHKIMON CAPPUCINO	2001	40	119	0	186	31	1	26 %	3 %
5	DK MVA SE MVA SWEET INDEED BLACKBERRY	2006	39	118	28	59	29	2	25 %	7 %
6	SUVIKASTEEN CABALLERO	2003	41	117	0	116	31	5	26 %	16 %
7	C.I.B FIN MVA DK MVA SE MVA LV MVA LTV-05 CRAWFORD DEVIL'S DANCE	2003	36	117	0	140	50	3	43 %	6 %
8	C.I.B FIN MVA SE MVA LV MVA RU MVA BY MVA MD MVA RKFV PÄHKINÄN SULTAN DE REVES	2002	38	111	1	163	40	2	36 %	5 %

9	RU MVA SUVIKASTEEN SHAPIROS	2005	30	106	14	75	17	0	16 %	0 %
10	C.I.B FI MVA LV MVA EE MVA LT MVA BALT MVA MISTY MEADOW'S TIZIANO	2006	32	104	11	164	32	2	31 %	6 %
11	RU MVA RU JMVA SHAH ARPILIN SHVEPS	2008	21	98	10	19	17	4	17 %	24 %
12	C.I.B FIN MVA LV MVA EE MVA RU MVA SVENTRA APOLLO	2005	39	94	3	153	37	3	39 %	8 %
13	EE CH FI MVA NO MVA TUHKIMON PENNITÖNUNEKSIÄ	2005	30	93	7	138	26	4	28 %	15 %
14	C.I.B FIN MVA SE MVA EE MVA GOLDEN LILY'S YOUNG REBEL	2005	32	91	0	99	41	4	45 %	10 %
15	MURMUR SUPERNOVA	1999	26	91	0	311	31	3	34 %	10 %
16	C.I.B FIN MVA LV MVA EE MVA LT MVA RU MVA V-05 EUV-06 LTV-06 LVV-06 CRAWFORD FORCE MAJEURE	2003	36	91	5	67	28	3	31 %	11 %
17	CHIBABIES CHISTOSO TOP DOG	2004	27	88	0	184	28	4	32 %	14 %
18	SUVIKASTEEN MATADOR	2002	32	83	0	350	32	3	39 %	9 %
19	C.I.B FIN MVA SE MVA JV-02 V-04 SEV-04 ZZMAN'S LASER FLAME	2001	31	82	0	141	36	2	44 %	6 %
20	HELENA'S BAND AT CHOCO SPIRIT	2007	26	82	0	55	19	1	23 %	5 %

Koirien jälkeläisiä on polvitarkastettu rodun keskiarvon mukaisesti n. 30 %, ja vain yhden uroksen jälkeläisten sairastumisprosentti ylittää rodun keskiarvon (n. 20 %).

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Edelliseen jalostuksen tavoiteohjelmaan kirjatut tavoitteet ovat toteutuneet hyvin. Rotu kuuluu PEVISAan polvien osalta, ja kaikki jalostukseen käytettävät koirat ovat polvitarkastettuja. Voimassa oleva polvitarkastusohje löytyy Suomen Kennelliiton sivuilta. Silmä- ja sydäntarkastusten määrät ovat kasvaneet vuosittain. Lisäksi rodussa esiintyviä selkäsairauksia on kartoitettu terveystarkastuksen avulla. Vanhojen, yli 8-vuotiaiden koirien silmätarkastuksia tuetaan siten, että rotujärjestö maksaa osan tarkastuksen hinnasta. Koirien omistajille tarkoitettu terveys- ja luonnekysely on tehty vuosittain internetin välityksellä. Yhdistys tukee tutkimusta syringo myelian ja chiarin epämuodostuman esiintymisestä chihuahualla.

Rotujärjestö sekä sen jalostustoimikunta ovat jakaneet tietoa mm. yhdistyksen nettisivujen ja jäsenlehden kautta sekä vuosikirjoilla. Jalostustoimikunta on järjestänyt vuosittain jalostustarkastuksen ja rotujärjestö on kouluttanut ulkomuototuomareita. Vuosittain on järjestetty myös kasvattajapäivät sekä terveyspäivä, joissa on käsitelty jalostuksen kannalta keskeisiä, ajankohtaisia aiheita. Jalostustoimikunta antaa myös jalostussuosituksia sekä ylläpitää jalostusuroslistaa.

Ainoa edellisessä tavoiteohjelmassa mainittu asia, jota ei ole toteutettu on se, että jalostukseen suositeltaessa näyttelytulosten rinnalle otettaisiin käyttöön myös toko- ja agility-tulokset.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Chihuahuan jalostuksessa pyritään siihen, että se myös tulevaisuudessa tulee pysymään maailman pienikokoisimpana koirarotuna. Tämä ei kuitenkaan saa tapahtua rodun terveyden kustannuksella eikä ilmetä mm. lisääntymisongelmina.

Tavoitteena on ylläpitää rodulle tyypillistä energistä ja rohkeaa luonnetta sekä muistaa että chihuahuan tulee olla toimiva koira niin fyysisesti kuin psyykkisestikin. Luonteen säilymistä ja parantamista edistetään kouluttamalla kasvattajia ja korostamalla luonteen merkitystä esimerkiksi siten, että jalostukseen ei suositella koira, joka on saanut näyttelystä tai jalostustarkastuksesta hylätyn arvosanan luonteensa vuoksi. Jalostukseen ei saa käyttää arkaa tai aggressiivista koira. Luonnetestien ja MH-luonnekuvauksien tulokset julkaistaan yhdistyksen julkaisemassa vuosikirjassa. Lisäksi julkaistaan tottelevaisuuskokeisiin ja agilityyn sekä mahdollisiin muihin virallisiin kokeisiin ja/tai testeihin osallistuneiden koirien tulokset.

Tavoitteet:

Polvitarkastettujen koirien osuus vuosittain syntyneistä pennuista kasvaa.

Uroksen jälkeläismäärä ei ylitä 5% rekisteröintimäärästä neljän vuoden tarkastelujaksolla. Mikäli rekisteröinnit säilyvät nykyisellä tasolla n. 1500 koirassa vuosittain, yhden uroksen vuodessa tuottama jälkeläismäärä ei saa ylittää 30:a koira.

Narttujen astutusikä nousee vähintään 18 kuukauteen.

Kaikilla yli 6-vuotiailla jalostukseen käytettävillä koirilla on virallinen sydämen kuuntelutulos sekä virallinen silmätutkimus, joka ei ole yli 2 vuotta vanha.

Jalostustarkastuksia järjestetään vuosittain 2 ja näihin molempiin osallistuu 15 koira.

Terveyspäivien osallistujamäärä nousee 50 henkilöön ja päivä järjestetään vuosittain.

Harrastajapäiviin osallistuu vähintään 30 henkilöä vuosittain.

Pohjoismaiden ja Baltian maiden rotuyhdistysten yhteiset neuvottelupäivät pidetään joka toinen vuosi.

Rodun terveystarkastus uudistetaan ja muutetaan sähköiseen muotoon. Tavoitteena on saada vastauksia vähintään 100 koirasta joka vuosi. Terveystarkastuksen perusteella kartoitetaan erityisesti hampaiden määrää sekä synnytysten onnistumista.

Rotujärjestö laatii kasvattajille suunnatun kyselyn, jossa kartoitetaan chihuahuan lisääntymiskäyttäytymistä ja terveyttä.

Kotimaisilta kasvattajatuomareilta laatumaininnan erinomainen saa vähintään 50% näyttelyyn osallistuneista koirista.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Alla luetellut vaatimukset eivät vaikuta pentujen rekisteröintiin Suomen Kennelliitossa. Nämä vaatimukset ovat edellytyksenä sille, että kasvattaja voi ilmoittaa pentueensa Chihuahua ry:n pentuvälitykseen ns. ykköslistalle. Pentuvälityksen kakkoslistalle otetaan kaikki jäsenten kasvattamat rekisteröintikelpoiset pennut.

HYVÄKSYTYN JALOSTUSYHDISTELMÄN VÄHIMMÄISVAATIMUKSET

Jalostukseen pyritään käyttämään vain yksilöitä, joilla ei ole vakavia tai merkityksellisiä perinnöllisiä sairauksia tai vikoja ja jotka polveutuvat mahdollisimman terveiksi tunnetuista suvuista.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä seuraaviin perinnöllisiin sairauksiin ja vikoihin sekä ulkomuodossa esiintyviin virheisiin:

- jalostukseen ei saa käyttää arkaa tai aggressiivista koiraa
- hammaspuutokset
- jalostukseen käytettävällä koiralla tulee olla rotumääritelmän mukainen saks- tai tasapurenta
- polvilumpion sijoiltaanmeno (patella luksaatio): jalostukseen käytetään tutkittuja ja terveitä yksilöitä. Perusteluista syistä jalostukseen voidaan käyttää yhdistelmää, jonka yhteenlaskettu patella luksaatio aste on korkeintaan 2.
- jalostukseen ei saa käyttää koiraa, jolla on pysyvä avoin aukile
- mikäli todetaan, että jokin yksilö toistuvasti eri yhdistelmistä periyttää epäterveitä tai rotumääritelmän vastaisia jälkeläisiä, voi jalostustoimikunta suositella koiran poistamista jalostuksesta. Suositus on perusteltava hyvin.
- mikäli koiran on todettu sairastavan aseptista luunekroosia reisiluun päässä (Legg-Perthes), lonkkanivelen kasvuhäiriötä (dysplasia) ja/tai olevan vesipää, sitä ei saa käyttää jalostukseen

- mikäli koiran on todettu sairastavan PRA:ta (silmän verkkokalvon surkastuminen) tai sen on todettu olevan PRA:n kantaja, sitä ei saa käyttää jalostukseen
- mikäli koiran on todettu sairastavan perinnöllistä kaihia, sitä ei saa käyttää jalostukseen
- minkäänlaisista neurologisista oireista kärsivää koira ei saa käyttää jalostukseen
- mikäli koiralla on todettu MRI-kuvauksessa oireeton syringo myelia, yhdistelmän toisen osapuolen tulee olla kuvattu ja terve

Yleisten suositusten lisäksi edellytetään:

NARTTU:

- siitokseen ei suositella astutushetkellä 18 kuukautta nuorempaa tai 8 vuotta vanhempaa narttua
- nartun edellisestä pentueesta tulee olla kulunut vähintään 10 kuukautta
- nartulla on oltava vähintään erittäin hyvä (EH) laatuarvostelussa SKL-FKK:n hyväksymästä koiranäyttelystä
- nartun vähimmäispaino on astutushetkellä 1,8 kg
- nartulla tulee olla virallinen polvitarkastustulos astutushetkellä
- suositellaan virallista silmätarkastusta ja sydämen kuuntelutulosta yli 6-vuotiaille. Silmätarkastus ei saisi olla yli 2 vuotta vanha.

UROS:

- siitokseen ei suositella alle 12 kuukauden ikäistä urosta
- uroksen on oltava palkittu erinomaisella (ERI) SKL-FKK:n hyväksymästä koiranäyttelystä
- geenipohjan kaventumisen välttämiseksi pyritään noudattamaan yleistä suositusta, että uroksen jälkeläismäärä ei ylitä 5% rekisteröintimäärästä 4 vuoden tarkastelujaksolla, uroksella saa olla enintään 30 pentua vuodessa
- uroksella tulee olla virallinen polvitarkastustulos astutushetkellä
- suositellaan virallista silmätarkastusta ja sydämen kuuntelutulosta yli 6-vuotiaille. Silmätarkastus ei saisi olla yli 2 vuotta vanha.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotujärjestöllä on käytössään erilaisia tiedotuskanavia kuten lehti, internet-sivut ja vuosikirjat. Tarkoituksena on jakaa kasvattajille ja harrastajille mahdollisimman paljon konkreettista ja puolueetonta tietoa rodusta ja sen terveystilanteesta. Pentuvälityksen avulla voidaan jakaa tietoa jalostustoimikunnan tavoitteista ja vaatimuksista. Jalostustoimikunta edistää kasvattajien tietotaitoa järjestämällä koulutusta, jalostusneuvontaa, jalostustarkastuksia sekä ulkomuototuomareiden koulutusta. Vuosittain järjestetään keväisin harrastajapäivät sekä syksyisin terveyspäivä, joissa käsitellään rodun kannalta ajankohtaisia ja tärkeitä aiheita. Tärkein tehtävä on kerätä ja jakaa tietoa. Jalostustoimikunta antaa jalostussuosituksia sekä ylläpitää jalostusuroslistaa. Vuosittain pyritään myös osallistumaan yhteispohjoismaalaiseen kokoukseen, johon kutsutaan Pohjoismaiden lisäksi myös Baltian alueen rotujärjestöt. Näissä tilaisuuksissa keskustellaan rodun tilanteesta maittain ja pohditaan rodun jalostusta laajemmalti. Rotujärjestö myös kouluttaa jatkuvasti toimihenkilöitään tietojen pitämiseksi ajan tasalla.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Populaatio:

Vahvuudet: Sukusiitosprosentit ovat pienemmän päin.

Mahdollisuudet: Uuden siitosmateriaalin hankinta on helppoa useista maista.

Heikkoudet: Matadorijalostus, urosten ja narttujen määrän suhde jalostukseen käytön osalta heikko

Uhat: Pentuekoot pienet, mikä hidastaa uusien sukupolvien tuloa. Tämän vuoksi pentueista saadaan vain vähän siitosmateriaalia.

Luonne:

Vahvuudet: Pääosin luonteet ovat hyviä (lähde: terveystarkastus).

Mahdollisuudet: Luonteiden säilyminen hyvänä todennäköistä, kunhan kasvattajia ja omistajia informoidaan rodun todellisesta luonteesta.

Heikkoudet: Arasti käyttäytyviä ja aggressiivisia koiria on jonkin verran.

Uhat: Vaarana on, että arkojen ja aggressiivisten koirien määrä lisääntyy, mikäli niitä käytetään jalostukseen.

Terveys:

Vahvuudet: Kokonaisuutena erittäin terve rotu pienestä koosta huolimatta.

Mahdollisuudet: Terveystilannetta seurataan aktiivisesti. Lisäksi rotujärjestöllä on käytössään PEVISA.

Heikkoudet: Perinnöllisten sairauksien vastustustyö on hidasta.

Uhat: Itse astuminen ja synnyttäminen heikkenee, mihin tulee kiinnittää huomiota. Koirien koon kasvattaminen ei kuitenkaan ole tae siitä, että synnytykset sujuisivat paremmin. Terverakenteinen rotumääritelmän mukainen kokoinen narttu pystyy synnyttämään normaalisti. Erikoisuuden tavoittelu (esim. värit) terveyden uhalla.

Rakenne:

Vahvuudet: Rodussa on hyvä populaatio. Hyvät yksilöt ovat Suomessa erinomaisia.

Mahdollisuudet: Hyvän tason säilyttäminen on mahdollista.

Heikkoudet: Ulkomuodollisesti kanta on erittäin kirjava. Rodussa esiintyy lisääntyvästi hammaspuutoksia, purentavikoja, leukojen virheasentoja, heikkoja alaleukoja, häntämutkia ja rotutyypin vaihteluja.

Uhat: Kasvattajat eivät tiedosta tai välitä ongelmista. Ulkomuototuomarit sallivat nämä viat. Kääpiökokoisuutta saatetaan liioitella.

Rodun markkinapotentiaali:

Vahvuudet: Rodun kysyntä on kohtalaisen hyvä.

Mahdollisuudet: Chihuahua on hyvä kaupunkikoira ja kaupunkiasuminen yleistyy jatkuvasti.

Heikkoudet: Kysyntä lisää erikoisuuden tavoittelua. Rotua hankitaan helposti väärin perustein ja vääränlaisille ihmisille.

Uhat: Suuri kysyntä on tehnyt rodusta muotirodun, jolloin rekisteröimättömien ja ns. välipentujen teettäminen lisääntyy.

Yhteenveto:

Vahvuudet: Suhteellisen ongelmaton rotu. Suuri jäsenistö pohja.

Mahdollisuudet: Chihuahua on syystäkin suosittu rotu. Rodun mahdollisuudet voivat olla myös uhkia.

Heikkoudet: Yhdistyksen jäsenistön passiivisuus. Pentueista hyvin pieni osa on jalostustoimikunnan hyväksymiä yhdistelmiä.

Uhat: Suurin osa jalostusyhdistelmistä tapahtuu jalostustoimikunnan ulkopuolella. Tähän ei vaikutusmahdollisuuksia. Muotiroduna oleminen koetaan uhkana rodun tason kannalta. Jalostuksessa näyttelytulokset korostuvat, mikä johtaa matador- jalostukseen.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Rotu kuuluu PEVISAan polvien osalta ja kaikkien jalostukseen käytettyjen koirien tulee olla polvitarkastettuja. Lisäksi suositellaan silmätutkimusta. Jalostustoimikunta seuraa vuosittain polvitarkastettujen koirien määrää. Toteutumista seurataan rotuyhdistyksen tekemillä tilastoilla, jotka julkaistaan lehdissä ja vuosikirjoissa.

Vuosittain järjestetään sekä harrastajapäivät keväällä että terveyspäivä syksyllä. Näiden tarkoituksena on olla avoimia tapahtumia kaikille Chihuahua ry:n jäsenille ja niissä jaetaan tietoa asiantuntijaluentona sekä keskustellaan ajankohtaisista, rodulle tärkeistä asioista.

Terveyskysely tehdään vuosittain. Lisäksi rotujärjestö laatii kasvattajille suunnatun kyselyn, jolla kartoitetaan erityisesti lisääntymiseen liittyviä terveysseikkoja. Tämä kysely toteutetaan vuonna 2014.

Jalostustarkastuksia järjestetään ainakin kerran vuodessa.

Yhdistys julkaisee vuosittain vuosikirjan, johon kootaan näyttelyarvostelujen lisäksi tulokset kokeista ja testeistä sekä terveystarkastusten tulokset. Vuosikirjassa julkaistaan myös tilasto jalostusurosten käytöstä vuosittain.

7. LÄHTEET

1. Thelma Grey, The Popular Chihuahua, Popular Dogs Publishing Co.Ltd, England 1961
2. Hilary Hamar, Chihuahua Guide, The Pet Library Ltd, England 1968
3. Hilary Hamar, The Complete Chihuahua Encyclopedia, Arco Publishing co. England 1972
4. Ann Katherine Nicholas, The Chihuahua, T.F.H. Publications, USA 1998.
5. E. Ruth Terry, The New Chihuahua, Howell Book House, USA 1990.
6. Roberta Sisco, Guide to Owning a Chihuahua, T.F.H. Publications, USA 1996.
7. Sipoon Eläinlääkäriaseman Chihuahuapotilastilastoa vuosilta 1997-2000. Julkaistu Chihuahua-lehdessä nro.2/2000.
8. Chihuahua ry:n terveystarkastus. Julkaistu Chihuahua-lehdessä nro. 3/2004.
9. E.A. Chandler, J.B. Sutton, D.J. Thomson, Canine Medicine and Therapeutics, Blackwell Scientific Publications, England, 2nd edition 1984.
10. C.W. Foley, J.F. Lasley, G.D. Osweiler, Abnormalities of Companion Animals, Analysis of Heritability, The Iowa State University Press, USA 1979.
11. Johnny D. Haskins, Veterinary Pediatrics, W.B. Saunders Company, USA, 3rd edition 2001.
12. Rhea V. Morgan, Handbook of Small Animal Practice, W.B. Saunders Company, 3rd edition, USA 1988.
13. Smådyrpraktiserende Veterinærers Forening, Hund-Avl og Helse, Utgitt av Smådyrpraktiserende Veterinærers Forening, Norge 1991.
14. Suomen Kennelliitto; jalostustietokanta

8. LIITTEET

Liite 1. Jalostustoimikunnan ohjesääntö

Liite 2. Rotumääritelmä

Liite 3. Vuoden 2010 terveystarkastuksen tulokset

Liite 1. Jalostustoimikunnan ohjesääntö

Jalostustoimikunnan ohjesääntö

Hyväksytty 14.5.2012

1. Jalostustoimikunnan tehtävät

Jalostustoimikunnan tehtävänä on tiedottaa ja neuvoa, kerätä ja hyödyntää tietoa, seurata rodun tasoa ja kartoittaa ja vastustaa perinnöllisiä sairauksia sekä laatia tavoite ja toimintaohjelmia, huolehtia yhteydenpidosta ja tietojen vaihdosta.

2. Tavoitteet

Jalostustoimikunnan tehtävänä on ohjata ja valvoa rodun jalostusta maassamme. Toiminnan tavoitteena on henkisesti ja fyysisesti terveiden, rotumääritelmän mukaisten koirien kasvattaminen.

3. Jalostustoimikunnan organisaatio

Hallitus valitsee kokouksessaan jalostustoimikunnan puheenjohtajan ja sihteerin sekä 1-3 jäsentä toimikuntaan.

Toimikunnan jäsenten toimikausi on yksi vuosi.

Toimikuntaan valitaan rodun kasvattajia tai harrastajia, jotka kasvatustyöllään tai muulla toiminnallaan ovat osoittaneet perehtyneensä rotuun tai omaavat rodun jalostuksessa tarvittavaa asiantuntemusta.

Jalostustoimikunta on avustava, hallituksen alainen, elin, joka laatii hallitukselle ehdotuksia jalostustoimintaa koskien. Hallituksen päätöksen jälkeen jalostustoimikunta toimeenpanee ja valvoo päätöksiä.

Jalostustoimikunta kokoontuu tarvittaessa. Toimikunta voi kokoontua myös puhelimitse, sähköpostitse tai kirjeitse.

4. Jalostustoimikunnan toimenkuva

- rotukohtaisen jalostuksen tavoiteohjelman ylläpito ja päivittäminen sekä perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustusohjelman laatiminen ja ylläpito.
- seuraa rodun kehitystä Suomessa ja ulkomailla
- ylläpitää ja päivittää rodun terveystietoja sekä koe ja näyttelytilastoja
- ylläpitää jalostusurostia
- käsittelee poikkeuslupahakemukset

- antaa ehdotuksia suunnitelluista yhdistelmistä kuitenkin siten, että vastuu kasvatuksesta on kasvattajalla
- valistaa jäsenistöä jalostusasioista lehdessä ja internetissä julkaistavin tilastoin ja artikkelein sekä osallistumalla vuosittaisen terveyspäivän järjestelyihin
- ehdottaa hallitukselle muutoksia tai lisäyksiä hyväksytyyn jalostusyhdistelmän vähimmäisvaatimukseen
- järjestää vuosittain jalostustarkastuksia

5. Sääntöjen hyväksyminen ja muuttaminen

Yhdistyksen hallitus hyväksyy nämä säännöt ja voi tarvittaessa tehdä niihin muutoksia.

6. Tehtäväkuvaukset

Jalostustoimikunnan puheenjohtajan tehtävät:

- kutsuu koolle jalostustoimikunnan kokoukset
- johtaa jtk:n kokouksia
- osallistuu jalostussuositusten antamiseen
- edustaa Suomea tai nimeää edustajan yhteispohjoismaisiin chihuahuayhdistysten jalostus-/terveysaiheisiin kokouksiin
- on mukana järjestämässä jalostustarkastuksia
- organisoii Pevisa:n ja jto:n laatimista
- seuraa rodun terveystilannetta ja raportoi tarvittaessa hallitukselle
- osallistuu terveys- ja kasvattajapäivien järjestelyihin ehdottamalla käsiteltäviä ajankohtaisia aiheita ja kutsuu luennoitsijat

Jalostustoimikunnan sihteerin tehtävät:

- kokousten sihteerin työt (esityslista ja muistiot)
- terveystarkastusten tulosten koostaminen julkaistavaksi yhdistyksen julkaisuissa ja internetsivuilla
- terveystarkastusten vastausten koonti
- jalostustiedusteluiden ja urosilmoitusten välittäminen toimikunnan käsiteltäväksi ja arkistointi
- vuosikirjan koostaminen yhdessä nimetyn työryhmän kanssa
- jalostustarkastusten järjestelyt ja sihteerinä toimiminen
- muiden jalostustoimikunnalle tulleiden kirjeiden välittäminen toimikunnan jäsenille ja arkistointi

Liite 2. Rotumääritelmä

FCI:n numero: 218
Hyväksytty: FCI 15.9.2010
Kennelliitto 1.12.2010

CHIHUAHUA (CHIHUAHUEÑO) **Alkuperämaa: Meksiko**

KÄYTTÖT ARKOITUS: Seurakoira.

FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 9 seurakoirat ja kääpiökoirat Alaryhmä 6 chihuahuat.
Käyttökoetulosta ei vaadita.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Chihuahuua pidetään maailman pienimpänä koirarotuna. Se on saanut nimensä Meksikon suurimman osavaltion mukaan. Rodun oletetaan kehittyneen tolteekki-intiaanien pyydystämistä ja kesyttämistä villeistä koirista. Alueen kaupunkiarkkitehtuurissa on käytetty koristeina patsaita, jotka esittävät Tulassa eläneitä pieniä "techichi"-kääpiökoiria ja jotka muistuttavat suuresti tämän päivän chihuahuua.

YLEISVAIKUTELMA: Tiivisrakenteinen. Erittäin tärkeitä ominaispiirteitä ovat omenanmuotoinen kallo ja kohtalaisen pitkä, hyvin korkea-asentoinen häntä, joka on joko kaarella tai puoliympyränä hännänpään osoittaessa lannetta kohti.

TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA: Rungon pituus on hieman säkäkorkeutta suurempi. Lähes neliömäinen runko on toivottava etenkin uroksilla. Nartut voivat olla rungoltaan hieman pitempiä.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Nopealiikkeinen, valpas, eloisa ja hyvin rohkea.

PÄÄ

KALLO-OSA:

Kallo: Hyvin pyöristynyt ja omenanmuotoinen, mikä on rodun erityispiirre.

Otsapenger: Selväpiirteisen jyrkkä, korkea ja leveä, otsa kaareutuu kuonon tyvestä ylöspäin.

KUONO-OSA:

Kirsu: Kaikki värit sallittuja. Kohtalaisen lyhyt ja hieman ylöspäin kääntynyt.

Kuono: Lyhyt ja sivulta katsottuna suora, tyvestään leveä ja kirsua kohti kapeneva.

Huulet: Kuivat ja tiiviit.

Posket: Vain hieman erottuvat ja hyvin kuivat.

Leuat / purenta: Leikkaava tai tasapurenta. Ylä- ja alapurenta ja kaikki leukojen epämuodostumat ovat vakavia virheitä.

Silmät: Suuret ja pyöreähköt, eivät ulkonevat; hyvin ilmeikkäät ja mieluiten tummat. Vaaleat silmät ovat sallitut mutta eivät toivotut.

Korvat: Suuret, pystyt, leveäasentoiset ja kaukana toisistaan. Tyvestään leveät, kapenevat vähitellen kohti hieman pyöristynyttä kärkeä. Levossa korvat asettuvat 45° kulmaan pystysuoraan nähden. **KAULA:** Niskasta hieman kaartuva, keskipitkä, uroksilla voimakkaampi kuin nartuilla, ei löysää kaulanahkaa. Pitkäkarvaisella muunnoksella muuta karvapeitettä runsaampi kaulus on erittäin toivottava.

RUNKO: Tiivis ja hyvin kehittynyt.

Ylälinja: Suora.

Säkä: Vain hieman erottuva.

Selkä: Lyhyt ja kiinteä.

Lanne: Voimakaslihaksinen.

Lantio: Leveä ja voimakas, lähes tasainen tai hieman laskeva.

Rintakehä: Leveä ja syvä, hyvin kaareutuneet kylkiluut. Edestä katsottuna tilava mutta ei liioiteltu, sivusta katsottuna ulottuu kyynärpäiden tasolle. Ei tynnyrimäinen

Alalinja ja vatsa: Vatsaviiva on selvästi kohoava. Vatsalinjan tulee mieluiten olla kiinteä.

HÄNTÄ: Korkealle kiinnittynyt, muodoltaan litteä, kohtalaisen pitkä; tyvestään leveä ja vähitellen hännänpäätä kohti kapeneva. Hännän asento on tärkeä rodunomainen erityispiirre: koiran liikkussa häntä on korkea-asentoisesti joko kaarella tai puoliympyränä hännänpään osoittaessa lannetta kohti. Häntä ei saa koskaan olla takaraajojen välissä tai kaarella ulottuen selkälinjan alapuolelle. Hännän karvoitus on sopusoinnussa rungon karvoituksen kanssa. Pitkäkarvaisen muunnoksen häntä muodostaa plyymin. Lepoasennossa häntä riippuu hieman kaartuneena.

RAAJAT

ETURAAJAT:

Yleisvaikutelma: Eturaajat ovat edestä katsottuna suorassa linjassa kyynärpäiden kanssa, sivulta katsottuna pystysuorat.

Lavat: Kuivat ja kohtuullisen lihaksikkaat.

Olkavarret: Lapa ja olkavarsi ovat hyvin kulmautuneet.

Kyynärpäät: Tiiviit ja rungonmyötäiset mahdollistaen vapaat liikkeet.

Kyynärvarret: Suorat, riittävän pitkät.

Välikämmenet: Hieman viistot, vahvat ja joustavat.

Etukäpälät: Hyvin pienet ja soikeat. Varpaat ovat selvästi erillään toisistaan, mutta käpälät ovat kuitenkin tiiviit (ei jäniksen- eikä kissankäpälät). Kynnet ovat erityisen kaarevat ja keskipitkät.

Päkiät ovat hyvin kehittyneet ja hyvin joustavat. Kannukset eivät ole toivotut.

TAKARAAJAT:

Yleisvaikutelma: Takaraajat ovat hyvin lihaksikkaat ja pitkäluiset, pystysuorat ja yhdensuuntaiset. Lonkat, polvet ja kintereet ovat hyvin kulmautuneet ja tasapainossa etukulmausten kanssa.

Väljalat: Matalat kintereet; hyvin kehittynyt akillesjänne. Takaa katsottuna väljalat ovat pystysuorat ja kaukana toisistaan.

Takakäpälät: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Liikkuu pitkin, joustavin, tarmokkain ja maatavoittavin askelin. Hyvä takaraajan työntövoima. Takaa katsottuna takaraajojen tulee liikkuu lähes yhdensuuntaisesti, niin että takakäpäli astuu etukäpäliin jättämään jälkeen. Nopeuden lisääntyessä käpälät lähestyvät rungon keskiviivaa (yksijälkisyyttä). Liikunta on aina vapaata, joustavaa ja vaivatonta. Liikkussa koira on ryhdikäs ja sen selkä on vakaa.

NAHKA: Kauttaaltaan sileä ja joustava.

KARVAPEITE

KARVA: Kaksi karvanlaatumuunnosta.

Lyhytkarvainen: Karva on lyhyttä, kauttaaltaan rungonmyötäistä. Jos koiralla on aluskarvaa, peitinkarva on hieman pitempää. Kurkussa ja vatsassa karva saa olla niukempaa. Se on pitempää niskassa ja hännässä, lyhyttä päässä ja korvissa. Karva on kiiltävää ja pehmeää. Karvattomuus ei ole sallittua.

Pitkäkarvainen: Karvan tulee olla hienoa ja silkkistä, sileää tai hieman laineikasta. Aluskarvan ei tule olla liian runsasta. Peitinkarva on selvästi pitempää ja muodostaa hapsut korvissa, kaulassa, raajojen takaosassa, käpäliissä ja hännässä. Pitkä, laskeutuva karva ei ole sallittu.

VÄRI: Kaikki värit, värisävyt ja väriyhdistelmät paitsi marmoroitu (merle) ovat sallittuja.

KOKO JA PAINO

PAINO: Chihuahuan koko määritellään ainoastaan painon mukaan. Ihannepaino on 1,5–3 kg.

Paino 0,5 – 1,5 kg:n välillä sallitaan. Alle 500 g:n tai yli 3 kg:n paino ovat hylkääviä virheitä.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna

virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvin- vointiin.

- hammaspuutokset
- kaksinkertaiset hampaat (irtoamattomat maitohampaat)
- teräväkärkiset korvat
- lyhyt kaula
- pitkä runko
- notko tai köyry selkä
- luisu lantio
- kapea rinta, litteä rintakehä
- väärin kiinnittynyt, lyhyt tai kierteinen häntä
- lyhyet raajat
- ulkonevat kyynärpäät
- liian ahdas takaosa

VAKAVAT VIRHEET:

- kapea kallo
- syvällä sijaitsevat, pienet tai ulkonevat silmät
- pitkä kuono
- ylä- tai alapurenta
- epävakaat polvet

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- vihaisuus tai voimakas arkuus
- kaurismainen yleisvaikutelma (epätyypillinen, ylijalo rakenne: siro pää, pitkä kaula, hento runko, pitkät raajat)
- avoin aukile kallossa
- riippuvat tai lyhyet korvat
- leukojen epämuodostumat
- erittäin pitkä runko
- hännättömyys
- pitkäkarvaisella muunnoksella hyvin pitkä, hieno, laskeutuva karvapeite
- lyhytkarvaisella muunnoksella karvattomat laikut
- marmoroitu (merle) väri
- alle 500 g:n tai yli 3 kg:n paino.
- Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Liite 3. Vuoden 2010 terveystarkastuksen tulokset

TERVEYSKYSELY 2010

Vastanneita yhteensä 64. Maininnat kyselyssä ovat lukuina tekstien perässä, esim. Korvat eivät ole vaivanneet 54 tarkoittaa sitä, että 54:lla koiralla ei ole ollut terveydellisiä ongelmia korvien osalta.

Kiitämme kaikkia vastanneita!

A. Koira

Ikä:

Alle 1 v.	5
1-3 v.	35
4-8 v.	17
yli 8 v.	7

Karvanlaatu:

lyhytkarvainen	35
pitkäkarvainen	29

Sukupuoli:

uros	26
narttu	38

Oma käsityksesi koirasi terveydentilasta

erinomainen	39
hyvä	12
melko hyvä	8
kohtalainen	2
heikko	2

B. Millainen on koirasi terveys seuraavien kohtien suhteen

1. Korvat

Eivät ole vaivanneet	54
Yksittäisiä parantuneita korvatulehduksia	6
Krooninen tulehdus	1

2. Silmät

Silmätarkastustulos:	ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	20
	cea	1
	distichiasis	2
	trichiasis	1
	silmäluomen sisäänpäin kiertyminen	1
Eivät ole vaivanneet		47
Yksittäisiä parantuneita silmätulehduksia		2
Ylimääräisiä ripsiä, jotka eivät vaivaa		2
Runsaasti vuotavat silmät ja kroonisesti märät silmänalukset		4
Usein vuotavat silmät		1

Haavaumia tai reikiä silmän pinnalla	3
Muuta	
Vuotavat silloin tällöin	1
Cherry eye	2
Hämäränäkö heikentynyt	1
Karsastaa toista silmää hieman	1
Toisen silmän kyynelkanavan aukko tukossa	1

3. Hampaat

Etuhampaiden määrä:

Ylhäällä 6	46
Ylhäällä 5	3

Alhaalla 6	39
Alhaalla 5	7
Alhaalla 4	3

Kaikki ilmoittajat eivät ilmoittaneet tai tienneet koiransa etuhampaiden määrää.

Maitohampaita jouduttu poistattamaan eläinlääkärillä	36
--	----

Hammaskiveä muodostuu nopeasti	17
Kuinka usein poistettava eläinlääkärillä:	
2-3 kertaa vuodessa	1
1-2 kertaa vuodessa	14
joka toinen vuosi	1

Kuinka usein peset koiran hampaat:

5 kertaa viikossa	3
3 kertaa viikossa	2
2 kertaa viikossa	5
1 kerta viikossa	3
1 kertaa kuukaudessa	6
1-2 kertaa kuukaudessa	2
2-3 kertaa kuukaudessa	3

Käytätkö jotain muuta hammaskiven ehkäisyyn? 41 vastaajaa ilmoitti antavansa koiralleen joko hammaskiven hoitoon tarkoitettuja puruluita tai muita valmisteita.

Koiralla on purentavika

alapurenta	3
yläpurenta	5
vinoasentoiset leuat	2

Muuta:	2 vastaajaa ilmoitti, että suurin osa hampaista lähtenyt 11-vuotiaana
	2 vastaajaa ilmoitti, että suurin osa hampaista lähtenyt 8-vuotiaana
	1 vastaaja ilmoitti, että koiran hampaita poistettu löystymisen vuoksi 3,5-vuotiaana

4. Sydän

Eläinlääkäri on todennut sydämen terveeksi	50
--	----

Sydänvika	1 sydämen vajaatoiminta, diagnoosi 9 v.
	1 sydämen vajaatoiminta, diagnoosi 8 v.

	2 sydämen vajaatoiminta, diagnoosi 5 v. 1 sydänvika todettu, mutta koiralla ei lääkitystä
Kuvaile oireet	yskä, väsymys, nesteen kertyminen keuhkoihin
On lääkitys	3

5. Iho

Pääosin kunnossa	61
Hilseilee jonkin verran, kuiva iho	3
Kutinaa	2
Karvattomia laikkuja	1

Muuta, kuvaile oireita: 1 Allergiasta johtuva voimakas kutina
1 Hot spot korvassa kaksi kertaa

6. Luusto

Ei luusto-ongelmia 49

Polvilumpion sijoiltaan meno (patella luksaatio) 9

Tutkimustulos:

0/0	22
0/1	2
1/1	2
2/0	1
2/1	1
2/3	1
3/1	1
4/3	1

Polvet ja lonkat tutkittu ja todettu terveiksi, mutta koira ontuu silloin tällöin 2

Ontuu silloin tällöin, polvia ei ole tutkittu 1

Selkkipuja, heikkoutta takaraajoissa, halvausoireita (välilevyluiskahdus, ”mäyräkoirahalvaus”) 4

Legg perthes, leikattu 1

Kuvaile oireita:

2 vastaajaa ilmoitti koirallaan olevan selässä kosketusarkuutta ajoittain, särkylääke tehonnut, tarkempia tutkimuksia ei ole tehty.

1 vastaaja ilmoitti, että koiran selkä on mutkalla, kuvattu, mutta syy ei selvinnyt.

1 vastaaja ilmoitti, että koiralta on poistettu luiset kannukset takaraajoista.

1 vastaaja ilmoitti, että koira ontuu usein toista takajalkaa, röntgenkuvin todettu lonkissa luutumisvaja.

Muuta:

1 vastaaja ilmoitti, että koiran molemmat polvet on leikattu vaikean patella luksaation vuoksi. Leikkauksen jälkeen polvet stabiilit.

1 vastaaja ilmoitti, että koiran polvi on leikattu tapaturman vuoksi. Ennen leikkausta todettu polvet kuitenkin rakenteeltaan terveiksi ja leikkauksen jälkeen polvitarkastuksen tulos 0/0.

1 vastaaja ilmoitti, että koiran toinen polvi on löystynyt iän myötä, vaikka tarkastushetkellä tulos oli 0/0.

1 vastaaja ilmoitti, että koiran toinen etujalka katkennut tapaturmaisesti, parantui lastoituksella.

C. Onko koirasi saanut epilepsiatyypisiä kohtauksia?

On 8

Onko tutkittu ja miten : kliininen tutkimus, epäilty sydänperäiseksi 2

	tutkittu mm. verikokein, ei varmaa diagnoosia	3
	ei vielä tutkittu	1
Onko lääkitystä?		1
Tehoako ?		1 kyllä

D. Onko koirallasi lisääntymisongelmia?

Narttu: Nartun ensimmäinen kiima

6 kuukauden ikäisenä	9
7 kuukauden ikäisenä	7
8 kuukauden ikäisenä	3
9 kuukauden ikäisenä	6
10 kuukauden ikäisenä	1
12 kuukauden ikäisenä	1

Heikosti havaittavat kiimat	1
Tiehät kiimat (väli alle 4 kk)	1
Polteheikkous	2
Tiinehtyminen vaikeaa	1
Synnytysvaikeuksia	1
Keisarinleikkaus	6

Muuta

Nisäkasvain leikattu	1
Ei vielä kiimaa, 13 kk vanha	1
Split heat (jakautunut kiima)	1

Uros:

Kivesvika	3
Seksuaalinen yliaktiivisuus	1
Heikko seksuaalinen vietti	1 (astuu pehmolelujä, mutta ei osannut/uskaltanut astua narttua)

Muuta

Kastroitu	1
-----------	---

E. Millainen luonne on koirallasi?

Erittäin vilkas	14
Kohtuullisen vilkas	27
Ruuhallinen	34
Avoin ja ystävällinen ihmisille	46
Avoin ja ystävällinen toisille eläimille	26
Varautunut, mutta kiltti	15
Aggressiivinen toisia koiria kohtaan	7
Aggressiivinen ihmisiä kohtaan	1
Arka	15
Mitä pelkää:	
ukonilma, ilotulitteet, vieraat koirat, nopeasti lähestyvä ihminen, imuri, kovat äänet, pimeät paikat	
Pelkopurija	2

F. Onko koirallasi ollut jokin muu sairaus?

Voimakas valeraskaus	2
Anaalirauhasten tulehdus	2
Napatyrä	2

Nivustyrä	1
Erittäin suuri aukike, vesipääepäily	1
Syringo myelia	2
Pernan laajentuma, poistettu leikkauksessa	1
Krooninen haimatulehdus	1
Vaikea allergia monille eri aineille	1
Krooninen suolistotulehdus	1

G. Jos koirallasi on ollut pentueita, onko niissä ollut ongelmia?

Spina bifida, vatsa-aukile	2
Napatyrä	1
Alapurenta	2
Yläpurenta	1
Kivesvika	3
Vesipää	2 (epäily, ei vaikeita oireita)

Kyselyyn vastanneet ilmoittivat, että koirilla on ollut yhteensä 21 pentuetta, joissa yhteensä pentuja 71 kpl. Kuolleita/lopetettuja pentuja 7 kpl. Osa vastaajista oli hankkinut aikaisemmin jalostuskäytössä olleen koiran aikuisena, joten tietoa pentueiden ja pentujen määristä ei kaikilta osin ole käytettävissä.

H. Jos koirasi on kuollut

1 vastaaja ilmoitti koiransa kuolleen 10-vuotiaana, kuolinsyy: munuaisten tuhoutuminen